

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), a u vezi sa članom 12. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/12 i 11/18), na prijedlog Ministarstva zdravstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 110. sjednici, održanoj dana 22.06.2021. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prima se na znanje Izvještaj o poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu.

II.

Izvještaj iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PREMIJER

Mirnes Bašić

Broj: 02-_____/21

Datum, 22.06.2021. godine

Zenica

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo zdravstva,

1x Stručna služba Skupštine,

1x JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona,

putem Ministarstva,

1x a/a.



JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA
ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Zenica, Aska Borića 28.
Tel. 032 244 544, 032 201 320,
032 201 321, Fax: 032 201 322.
www.zedo-ovisnost.ba
e-mail zdkovisnosti@bih.net.ba

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU

**Javno zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-
dobojskog kantona za 2020. godinu**

Zenica, mart 2021. godine

Sadržaj

I U V O D	3
I 1. JAVNA ZDRAVSTVENA USTANOVA ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	3
I 2. INTERNI PRAVNI AKTI ZAVODA	4
I 3. MISIJA	4
I 4. VIZIJA	4
I 5. CILJ I STRATEŠKI PRINCIPI RADA ZAVODA	5
I 6. DJELATNOST ZAVODA	5
I 7. ORGANIZACIJA I RAD ZAVODA	6
I 8. FINANSIRANJE ZAVODA	8
I 9. KADROVSKA STRUKTURA ZAVODA	8
I 10. RADNO VRIJEME ZAVODA	9
I 11. PROSTOR ZA RAD ZAVODA	9
I 12. STRUČNA EDUKACIJA UPOSLENIKA, UČEŠĆE NA SEMINARIMA	10
I 13. AKAZ	10
I 14. MJERE ANTIKORUPCIJE	10
II ODJELJENJE ZA PREVENCIJU I SAVJETOVANJE	12
II 1. UVODNE NAPOMENE	12
III SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN	24
III 1. ODJELJENJE ZA AMBULANTNI TRETMAN	24
III 1.1. Neuropsihijatrijski pregledi	25
III 1.2. Broj pacijenata	26
III 1.3. Struktura pacijenata na kraju 2019/2020. godine	26
III 1.3.1. TESTIRANJE NA PSIHOAKTIVNE SUPSTANCE	27
III 1.3.1.1. Opšti podaci	27
III 1.3.1.2. Broj testiranja i testova tokom 2020. godine	27
III 4. RAD ZAVODA	28
III 1.4. Decentralizacija i terenski rad	28
III 1.5. SUPSTITUCIONA TERAPIJA	29
III 1.5.1. Metadonska terapija	29
III 1.5.2. Terapija Suboxonom	31
III 1.6. Testiranje na markere hepatita B,C i HIV-a	34
III 1.7. Rad psihologa i socijalnog radnika u Ambulanti	34
III 2. ODJELJENJE ZA STACIONARNI TRETMAN - DETOKS	36
III 2.1. Struktura pacijenata	36
III 2.2. Zaključak	41
IV ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU	42
IV 1. Tabelarni prikaz pruženih usluga	44
IV 1.1. Usluge u ambulantnom tretmanu	44
IV 1.2. Usluge u stacionarnom tretmanu	44
IV 1.3. Usluge u lokalnoj zajednici	45
IV 1.4. Usluge smještaja u terapijske zajednice	45
IV 1.5. Zaštitne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti	45
V ODJELJENJE ZA BIHEVIORALNE OVISNOSTI	47
VI IZVJEŠTAJ O EKONOMSKO- FINANSIJSKOM POSLOVANJU ZA 2020. GODINU	48
VI 1. FINANSIJSKO POSLOVANJE	48
PRILOG 1. STRUKTURA UKUPNIH PRIHODA I RASHODA	50
PRILOG 2. IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA I OCJENA RADA DIREKTORA	51
PRILOG 3. REALIZACIJA PLANA POSLOVANJA ZA 2020.GODINU I BUDŽETA ZA 2021. GODINU	54
PRILOG 4. TABELARNI I GRAFIČKI PRIKAZ PRIHODA I RASHODA ZAVODA ZA BOLESTI OVISNOSTI	57

I U V O D

I 1. Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

Javna zdravstvena ustanova Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti (u daljem tekstu: Zavod) osnovana je Odlukom o osnivanju Zavoda od strane Skupštine Zeničko-dobojskog kantona na redovnoj sjednici održanoj 13.10.2005. godine pod brojem: 01-37-28382/05, a koja je objavljena u „Službenim novinama Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/05.

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni Zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, broj: 01-37-16098/12 od 20.07.2012. godine promijenjen je naziv ustanove u **Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona**. Istim aktom usklađena je djelatnost Zavoda, a na osnovu Odluke o klasifikaciji djelatnosti BiH („Službene novine BiH“, broj: 47/10) i definisani su izvori i načini obezbjeđivanja sredstava za rad i raspolaganje viškom prihoda nad rashodima. U skladu sa pomenutom Odlukom, Zavod je izvršio usklađivanje svih općih akata ustanove. Nakon prihvaćene inicijative Zavoda za usklađivanje člana 2. Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja Javne zdravstvene ustanove Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti, Skupština Zeničko-dobojskog kantona donijela je Odluku o izmjenama Odluke o preuzimanju prava i obaveza osnivača koje se odnose na naziv Ustanove i njenu djelatnost, po kojoj ustanova dobiva konačan naziv **Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona** („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/2018 od 03.8.2018. godine). Shodno donesenoj Odluci i ukazanoj potrebi za tehničkim poboljšanjem teksta Statuta, broj: 338-III-2/12 U.O od 31.08.2012. godine pristupilo se usklađivanju Statuta. Upravni odbor je na svojoj 15. sjednici održanoj 9.11.2018. godine donio odluku o usvajanju Statuta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona na kojeg je Vlada Zeničko-dobojskog kantona na svojoj 171. sjednici održanoj dana 30.11.2018. godine dala saglasnost Zaključkom, broj: 02-1-17670/18 od 30.11.2018. godine. Zaključkom, broj: 02-34-16625/19 od 8.11.2019. godine, Vlada Zeničko-dobojskog kantona dala je saglasnost na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.

Upis u sudski registar izvršen je dana 05.12.2005. godine pod brojem: U/I-2193/05 od kada i počinje zvaničan rad Zavoda. U skladu sa već pomenutim, izvršena je preregistracija Zavoda u Općinskom sudu u Zenici, Rješenjem o izmjenama podataka, broj: 043-0-Reg-12-000898 od 3.9.2012. godine. Shodno novoj Odluci, izvršena je i nova preregistracija kod Općinskog suda u Zenici, Rješenjem o izmjenama podataka, broj: 043-0-Reg-18-001396 od 07.12.2018 godine.

Osnivač Zavoda je Skupština Zeničko-dobojskog kantona.

Sjedište Zavoda je u Zenici, u ulici Dr. Abdulaha Aska Borića 28.

Identifikacioni broj Zavoda je: 4218500470003.

I 2. Interni pravni akti Zavoda

1. Statut Javne zdravstvene ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
2. Pravilnik o radu JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
3. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
4. Pravilnik o obrazovanju i usavršavanju zaposlenika JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
5. Pravilnik o zaštiti od požara;
6. Pravilnik za postupanje Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona u slučajevima diskriminacije (prevencija, zaštita i sankcije);
7. Pravilnik o zaštiti na radu;
8. Poslovnik o radu stručnog vijeća Zavoda;
9. Pravilnik za prevenciju i sprečavanje korupcije, 2020. godine;
10. Poslovnik o radu Upravnog odbora JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
11. Pravilnik o kancelarijskom poslovanju;
12. Poslovnik o radu Etičkog komiteta;
13. Poslovnik o radu Komisija za lijekove;
14. Poslovnik o radu Komisije za prigovore pacijenata;
15. Poslovnik o radu Komisije za poboljšanje kvalitete i sigurnosti u zdravstvu.

U izvještajnom periodu, u toku 2020. godine, a uslovljenoj situacijom pandemije novog korona virusa bolesti COVID-19, poštujući sve naredbe kriznih štabova (federalnog i kantonalnog ministarstva zdravstva) i vlastitog iskustva doneseno je nekoliko bitnih akata kojima se obezbjeđuje efikasno rukovođenje kriznom situacijom, rukovođenje ljudskim resursima i organizacijom rada sa ciljem očuvanja kontinuiteta pružanja zdravstvenih usluga pacijentima kao i uspješna borba protiv širenja virusa među uposlenicima i pacijentima tokom dolaska i boravka u ustanovi. Svi dokumenti su sastavni dio Kantonalnog plana pripravnosti za oboljenja izazvana Covid-19., dinamičkog je karaktera i kontinuirano se kroz procedure, odluke, zaključke, preporuke i ostale akte dopunjava i prati aktuelnost stanja pandemije. Za podizanje nivoa spremnosti i odgovora na situaciju pandemije, edukaciju je proveo direktor Zavoda koji je certificiran za: „**Upravljanje krizama i vanrednim situacijama u zdravstvu sa pandemijom COVID-19**“.

I 3. Misija

JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je specijalizovana zdravstvena ustanova za pružanje usluga iz oblasti prevencije i istraživanja ovisnosti, dijagnostike liječenja, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika. U svom radu primjenjuje savremene metode u ambulantnim i stacionarnim uslovima, programima primarne prevencije uz kontinuirano stručno unapređivanje, a u cilju poboljšanja i unapređenja kvalitete života stanovništva na području Zeničko-dobojskog kantona.

I 4. Vizija

Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona je ustanova koja će svojim stručnim i profesionalnim pristupom prevenciji i istraživanju, tretmanu i rehabilitaciji ovisnosti nastojati prevazići kantonalne i entitetske okvire i postati regionalni centar za bolesti ovisnosti.

I 5. Cilj i strateški principi rada Zavoda

Sve aktivnosti Zavoda imaju za cilj da se unapređenjem kvaliteta zdravstvene usluge postigne što veće zadovoljstvo pacijenata, radnika, osnivača kao i pozitivni rezultati rada i poslovanja. U Programe primarne prevencije uključiti što veći broj adolescenata i mladih ljudi sa ciljem razvijanja svijesti i otpora prema psihoaktivnim supstancama, bihevioralnim ovisnostima i patološkim navikama. Permanentno unapređivati znanje zaposlenih putem programa kontinuirane interne i eksterne edukacije sa ciljem ostvarivanja što kvalitetnije zdravstvene usluge.

Iz toga proizilaze strateški principi u radu Zavoda:

- Visoki kvalitet zdravstvene usluge,
- Kontinuirana medicinska edukacija osoblja, kroz stalno stručno unapređivanje postojećih programa liječenja i uspostavljanje novih u skladu sa preporukama SZO,
- Multidisciplinarni timski pristup,
- Primarna prevencija,
- Rano otkrivanje poremećaja, uključivanje u terapijske programe
- što jednostavnija dostupnost pacijentu (decentralizirani tip)
- Monitoring i evaluacija svih segmenata rada,
- Multisektorijalna saradnja,
- Pozitivno finansijsko poslovanje,
- Medijska promocija rada ustanove.

I 6. Djelatnost Zavoda

U skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Odlukom o klasifikaciji djelatnosti Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj: 47/10), Statutom Zavoda na koji je Skupština Zeničko-dobojskog kantona dala svoju saglasnost, Zavod obavlja sljedeće djelatnosti:

- 86.10 - djelatnosti bolnica;
- 86.22 - djelatnosti specijalističke medicinske prakse;
- 86.90 - ostale djelatnosti zdravstvene zaštite;

U skladu sa naprijed navedenim zakonskim odredbama utvrđena je djelatnost Zavoda:

- stacionarna i ambulantno-poliklinička zdravstvena zaštita sa rehabilitacijom oboljelih ovisnika,
- planira, predlaže i provodi mjere primarne prevencije za očuvanje i unapređenje zdravlja u segmentu ovisnosti;
- dijagnostiku, terapiju, sekundarnu i tercijarnu prevenciju, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju ovisnika;
- provođenje programa supstitucione terapije prema standardima Svjetske zdravstvene organizacije;
- vođenje registra bolesti ovisnosti;
- ostvaruje saradnju sa zdravstvenim ustanovama svih nivoa zdravstvene zaštite;
- ostvaruje saradnju sa ustanovama koje kroz svoju djelatnost mogu biti uključene u borbu protiv bolesti ovisnosti (osnovne i srednje škole, prosvjetno- pedagoški zavodi,

visokoškolske ustanove, centri za socijalni rad, nevladine organizacije, sportska udruženja, udruženje građana i roditelja);

- provodi istraživački rad i statističku obradu iz oblasti ovisnosti;
- organizuje i /ili provodi programe smanjenja štete za lica koja injektiraju droge;
- organizuje stručna savjetovanja, seminare, javne tribine, predavanja i druge aktivnosti od značaja za ostvarivanje djelatnosti Zavoda;
- provodi edukaciju medicinskog osoblja iz oblasti ovisnosti;
- provodi edukaciju medicinskih saradnika iz oblasti ovisnosti;
- izrađuje i provodi doktrinu i model u pružanju zdravstvene zaštite u oblasti ovisnosti.
- učestvuje u dopunskom stručnom osposobljavanju zdravstvenih i nezdravstvenih radnika iz svoje profesionalne oblasti;
- obavlja i druge poslove u oblasti bolesti ovisnosti u skladu sa posebnim propisima.

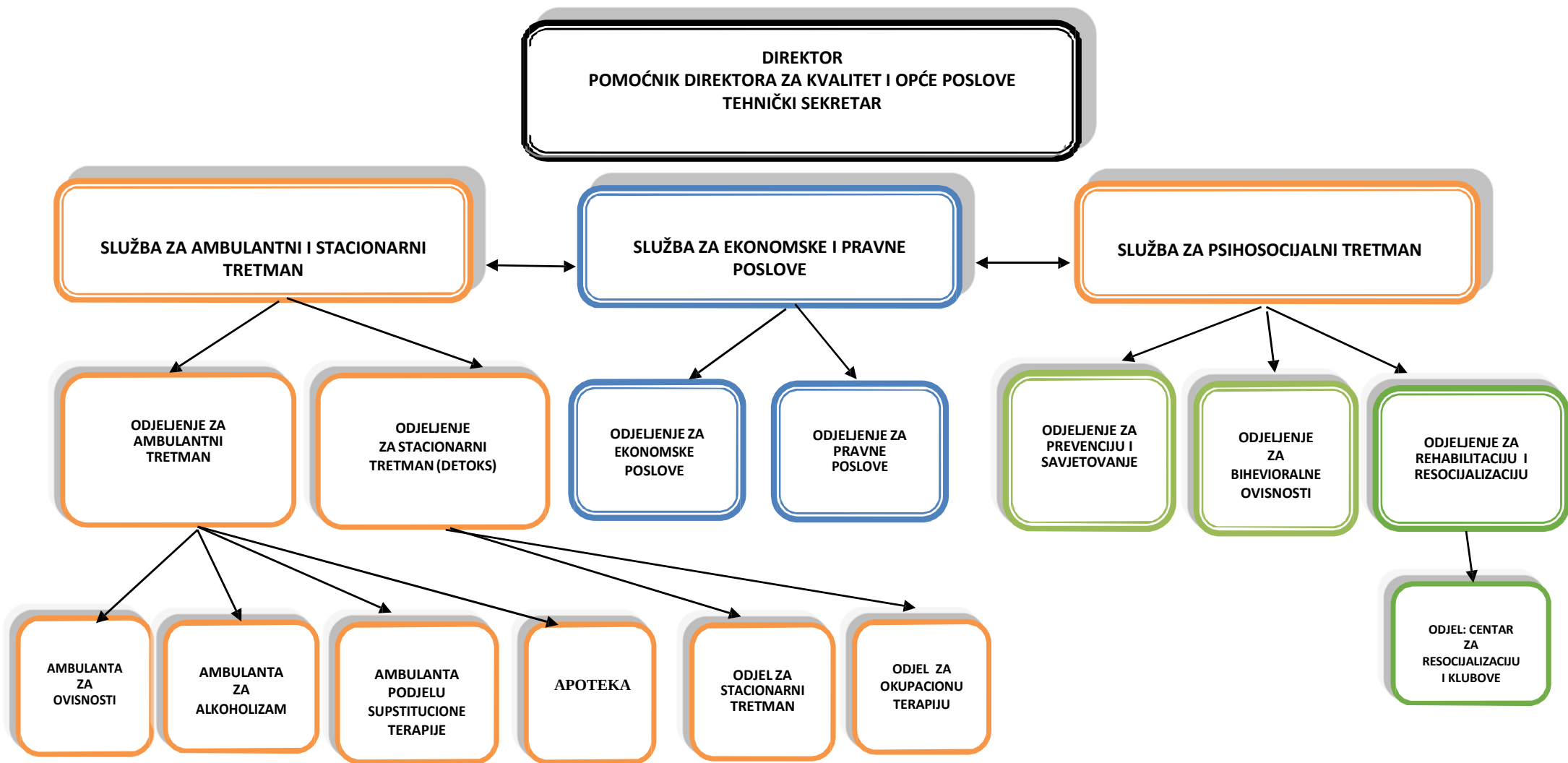
I 7. Organizacija i rad Zavoda

Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona o preuzimanju prava i obaveza osnivača i usklađivanju organizacije i poslovanja izvršeno je usklađivanje svih općih akata Zavoda.

U skladu sa opštim aktima Zavoda svoju javno-zdravstvenu djelatnost obavlja putem organizacionih jedinica. Osnovne organizacione jedinice obrazuju se za vršenje poslova i zadataka, iz jedne ili više oblasti, iz djelokruga Zavoda.

Šematski prikaz organizacione strukture Zavoda:

Prilog: Šema organizaciono-funkcionalne strukture Zavoda, utvrđuje se na sljedeći način:



Osnovne organizacione jedinice Zavoda su:

Služba za ekonomske i pravne poslove

Odjeljenje za ekonomske poslove

Odjeljenje za pravne poslove

Služba za ambulantni i stacionarni tretman

Odjeljenje za ambulantni tretman

Ambulanta za ovisnost

Ambulanta za alkoholizam

Ambulanta za podjelu supstitucione terapije

Apoteka

Odjeljenje za stacionarni tretman – Detoks

Odjel za stacionarni tretman

Odjel za okupacionu terapiju

Služba za psihosocijalni tretman

Odjeljenje za prevenciju i savjetovanje

Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju

Odjel: Centar za resocijalizaciju i klubove

I 8. Finansiranje Zavoda

Sredstva za rad Zavod ostvaruje iz sljedećih izvora:

- Iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona,
- Ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona,
- Iz drugih izvora, na način i pod uvjetima određenim zakonom, aktom o osnivanju i Statutom Zavoda.

I 9. Kadrovska struktura Zavoda

Tabela broj 1. Struktura zaposlenih na dan 31.12.2020. godine		
Zanimanje	Stručna sprema	Broj
Direktor dr. medicine specijalista neuropsih.	VSS	1
Dr. medicine, specijalista neuropsihijatar	VSS	2
Dr. medicine	VSS	1
Diplomirana medicinska sestra	VSS prvi ciklus	1
Magistar farmacije	VSS	1
Medicinski tehničar	SSS	19
Medicinski saradnici	VSS	9
Diplomirani ekonomista	VSS	2
Diplomirani pravnik	VSS	1
Administrativni radnik	SSS	1
Spremačica	NS	2
Ukupno		40

Od toga su:

- zdravstveni radnici i saradnici.....34 radnika ili.... 85%
- administrativni radnici..... 4 radnika ili.... 10%,
- ostali radnici 2 radnika ili..... 5%

Po sistematizaciji ukupan broj uposlenika je 51, a finansijsko-materijalni kao i prostorni kapacitet nam stvara okvir za trenutno uposlenje od 40 radnika. Tokom 2020. godine, po federalnom programu, mjera "Služba u saradnji sa poslodavcima 2020", zaposlena je jedna osoba sa VSS- Bachelor psihologije. Po osnovu Uredbe o prijemu u radni odnos u javnom sektoru u Zeničko-dobojskom kantonu ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 8/19, 6/20 i 19/20) uposlena je jedna medicinska sestra, a shodno uslovima proizvedenim Covid-om i pandemijskom situacijom i potrebom za medicinskim tehničarem, na određeno vrijeme. U ispunjavanju standarda za otvaranjem Apoteke kao organizacione jedinice radi nabavke i distribucije lijekova u ustanovi, Zavod je uskladio sistematizaciju radnih mjesta, te uposlio Magistra farmacije po Uredbi o zapošljavanju u doba pandemije, na određeno vrijeme. Tokom izvještajnog periodu na stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa bilo je sedam osoba (SSS medicinski tehničari - pripravnički staž, period od šest mjeseci) i jedna osoba VSS-Bachelor pedagogije –psihologije na period od jedne godine. Kadrovska struktura zaposlenih u Zavodu relativno je povoljna. Od ukupnog broja zaposlenih u Zavodu su dva primarijusa, tri doktora nauka, tri magistra nauka i tri magistra struke. Također, dva radnika su u procesu doktorskih disertacija.

I 10. Radno vrijeme Zavoda

Radno vrijeme Zavoda prilagođeno je potrebama korisnika u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o radu.

Radno vrijeme uposlenika Zavoda je od 7:00 sati do 15:00 sati. Utorkom i četvrtkom dodatno se radi do 17 sati (Savjetovalište od 15 do 17 h). Vikendom i praznicima podjela terapije obavlja se od 8 sati do 11 sati. Odjeljenje za stacionarni tretman radi 24 sata dnevno sa smjenskom organizacijom posla.

Proglašenjem stanja nesreće uzrokovane koronavirusom na području Federacije Bosne i Hercegovine, a poštujući preporuke i naredbe federalnog Kriznog štaba i Kriznog štaba Ministarstva zdravstva Zeničko-dobojskog kantona radno vrijeme je Odlukom direktora, a na prijedlog Stručnog vijeća i Tima za postupanje u stanju pandemije bilo prilagođeno novonastaloj epidemiološkoj situaciji.

I 11. Prostor za rad Zavoda

Zavod nema vlastiti prostor pa radi i djeluje u iznajmljenim prostorima.

Rad Zavoda odvija se u Zenici na tri odvojene i udaljene lokacije: ambulantni dio u zgradi "socijalnog" u prostoru iznajmljenom na korištenje od Zavoda zdravstvenog osiguranja (oko 160 m²) i stacionarni dio u iznajmljenom prostoru Kantonalne bolnice (oko 140 m²) sa deset kreveta. Tim za primarnu prevenciju je smješten u iznajmljenom prostoru u Domu penzionera. Rad u terenskim ambulantama se odvija u općinskim domovima zdravlja u prostorima koji su Zavodu stavljeni na raspolaganje, u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti. Saradnja sa Kantonalnom bolnicom i domovima zdravlja je dobra i korektna. Ugovorima se regulišu međusobni odnosi. Zavod, zbog svoje specifičnosti i prostorne širine kantona, te opredjeljenja Zavoda da djelatnost ostvaruje po decentralizacijskom modelu, obavlja djelatnost na deset (10) prostorno odvojenih lokaliteta na kantonu i dodatno u još dva kazneno-popravna zavoda (Zenica i Busovača) – ukupno 12 lokaliteta.

I 12. Stručna edukacija uposlenika, učešće na seminarima

Ulaganjem u edukaciju zaposlenika nastojimo osigurati kontinuitet razvoja kroz usvajanje savremenih metoda i unapređenja tehnika rada. Vidovi edukacije su interni i eksterni edukativni programi. Time se doprinosi profesionalnom pojedinačnom i timskom jačanju u djelatnosti kojom se bavimo. Iako je početkom godine izrađen Plan edukacije osoblja Zavoda, zbog pandemije on nije realizovan u eksternom smislu. Edukacija se fokusirala na interni nivo i lično isčitavanje stručne literature. Pisanje stručnih članaka u Biltenu Zavoda i sl. Svim uposlenicima dostupan je internet aktuelnim naučnim i stručnim radovima i informacijama. Eksterna edukacija o novom koronavirusu SARS-CoV-2 i bolesti COVID-19 održana je dva puta od strane Ljekarske komore Ze-do kantona. Internu edukaciju o prevenciji koronavirusa održao je direktor Zavoda uposlenicima Zavoda. Direktor Zavoda učestvovao je u edukaciji pod nazivom: „Upravljanje krizama i vanrednim situacijama u zdravstvu sa pandemijom COVID-19“, a medicinski tehničari edukaciji o podjeli i davanju očekivane vakcine za COVID 19. Ljekari su uzeli učešće u onlajn seminaru o bolestima ovisnosti u vremenu pandemije COVID 19, kao i psiholozi na dva seminara psihologa.

I 13. AKAZ

Nakon što smo postali prvi certificirani Zavod u državi, a i prva zdravstvena ustanova u Zeničko-dobojskom kantonu koja je dobila certifikat za postignuti kvalitet u radu po standardima AKAZ-a (od 12. 01. 2018. godine, broj rješenja: 02-37-10/18) kontinuirano se održava dostignuti nivo, provode se usvojene procedure i u toku su aktivne pripreme za narednu reakreditaciju predviđenu za januar 2021. godine. U izvještajnom periodu smo nastavili sa provođenjem i unapređenjem uspostavljenih standarda i procedura i donijeli niz procedura o kontroli infekcija, a shodno epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj pojavom koronavirusa. Uvodenjem nove organizacione jedinice, apoteke, uvodi se i standard za apotekarsku djelatnost, te se rade nove procedure a u skladu sa preporučenim standardima bolničke apoteke.

I 14. Mjere antikorupcije

U cilju prevencije korupcije, a shodno Odluci Vlade Zeničko-dobojskog kantona broj 02-33-12219/20 od 17.7.2020. godine i Akcionom planu Vlade Zeničko-dobojskog kantona za prevenciju korupcije „COVID 19“, donesena je Odluka o formiranju komisije za evidentiranje svih primljenih i raspoređenih materijalnih i finansijskih sredstava-donacija dostavljenih od kantonalnog ministarstva i drugih tijela uprave i ostalih institucija Zeničko-dobojskog kantona s ciljem evidentiranja svih primljenih i raspoređenih materijalnih i finansijskih sredstava-donacija dostavljenih od kantonalnog ministarstva i drugih tijela uprave i ostalih institucija Zeničko-dobojskog kantona. Zavod za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona transparentno je objavljivao sve planove izvršenih javnih nabavki na svojoj web stranici i web portalu javnih nabavki. Od 36 mjera predviđenih Operativnim planom Zavoda, u 2020 godini završene su sve koje nisu vezane za donošenje zakonskih akata. Izrađen je Plan integriteta koji uključuje procese identifikacije rizičnih procesa, analizu rizičnih procesa, faktore rizika kao i prijedloge mjera za unapređenje integriteta institucije. Također, izrađen je i Plan za upravljanje rizicima kao i Pravilnik za prevenciju i spriječavanje korupcije u JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona na koga je dobivena saglasnost Vlade ZDK, broj: 05-37-138/20 od 06.02.2020. godine.

I 15. Organizacija i rad Zavoda za vrijeme pandemije

Shodno novonastaloj epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj pojavom koronavirusa formiran je Tim Zavoda za koordinaciju i postupanje u posebnim epidemiološkim uslovima s ciljem praćenja epidemiološke situacije u Zavodu i predlaganja organizacionih i preventivnih mjera.

Osnovni elementi rada Zavoda u periodu pandemije ogledaju se u sljedećem:

- Zavod je tokom trajanja pandemija koronavirusa redovno pratio i poštovao sve preporuke i naredbe federalnih i kantonalih Kriznih štabova ministarstva zdravstva, kao i Federalne uprave civilne zaštite.
- Izrađen je **Krizni plan pripravnosti na pojavu novog koronavirusa (COVID-19);**
- Radnici Zavoda i pacijenti su redovno upoznavani sa svim naredbama i preporukama.
- Organizirana je 24-satna telefonska psihološka podrška pacijentima i građanima, dio uposlenika je bio upućen na rad od kuće sa radnim zadacima i obavezama zbog sigurnosti i primjene propisane socijalne/fizičke distance.
- Psiholog Zavoda bio je dijelom uključen u rad Kantonalnog štaba civilne zaštite.
- Urađena je reorganizacija radnih mjesta kojom se ispoštovala fizička distanca, kao i ugrađivanje zaštitnih barijera staklom i pleksiglasom gdje je bilo moguće.
- Pravnik Zavoda bio je dio Kriznog štaba Kantonalnog ministarstva zdravstva.
- U cilju prevencije i zaštite od koronavirusa besplatno su dijeljene zaštitne maske pacijentima koji nemaju ili nisu u mogućnosti sebi osigurati zaštitnu masku.
- Provodila se kućna dostava teško oboljelim pacijentima preko uposlenika Zavoda.
- Prije proglašenja stanja nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa kao i za vrijeme proglašenja stanja nesreće doneseno je niz instrukcija, naredbi, odluka vezano za organizaciju rada Zavoda i prevenciju koronavirusa, kao i niz procedura o postupanju u sklopu AKAZ-a, a vezanih za kontrolu infekcija, kao što su: Procedura o postupanju u vezi koronavirusa, Procedura o čišćenju, pranju, provjetravanju i dezinfekciji radnih prostora, Procedura o postupanju u slučaju pojave koronavirusa kod uposlenika i pacijenata, Procedura o testiranju pacijenata na psihoaktivne supstance u vanrednim okolnostima, Procedura o putu pacijenta prilikom prijema na Odjeljenje za stacionarni tretman u uslovima pandemije koronavirusa, Procedura o pranju, dezinfekciji i dekontaminaciji ruku.

II ODJELJENJE ZA PREVENCIJU I SAVJETOVANJE

II 1. Uvodne napomene

U okviru Strategije primarne prevencije Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje, aktivnosti su planirane i realiziraju se kroz programe na dva nivoa, i to kroz programe i projekte prevencije i istraživačke programe. U Strategiji Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje, a kroz program primarne prevencije cilj je uključiti što veći broj adolescenata i mladih sa ciljem sprječavanja upotrebe "prve droge". Pravilan odgoj, afirmacija znanja su najzreliji oblici prevencije narkomanije i svih oblika ovisnosti. Stalnom provedbom organiziranih primarno-preventivnih odgojno-obrazovnih programa moguće je veliki dio još zdrave populacije djece i mladih zaštititi i odvratiti od započinjanja uzimanja sredstava ovisnosti. Najgori stav omladine, kao populacije kada i započinju prvi koraci oko uzimanja psihoaktivnih sredstava, jeste da je „droga bezopasna“. Gdje god se nalazila djeca i mladi, neko mora biti odgovoran kako za njihovu izloženost ponudi droge, isto tako i javno zdravstveni sistem mora prepoznati svoje mjesto i ulogu upravo tamo gdje mladi žive i provode svoje vrijeme (od porodice, škole do ulice), moraju imati razrađenu tehnologiju suočavanja sa problemom ovisnosti te svojim programima učiniti smanjenje potražnje psihoaktivnih sredstava ili drugimsredstvima nehemijskih ovisnosti. U tom kontekstu i Zavod za bolesti ovisnosti prepoznaje svoju ulogu i definira strategiju. Cilj aktivnosti Zavoda u oblasti primarne prevencije je spriječiti ili smanjiti potrebu za uzimanjem droga, dok smanjenje dostupnosti rade organi MUP-a, sudovi itd. Preventivni programi Zavoda su usmjereni prema slijedećim ciljanim sredinama: kanton i općine, sistem obrazovanja, sistem sportskih udruženja, sistem vjerskih zajednica, studenti, i opća populacija. Vrste programa su: opća edukacija, edukacija edukatora, razvoj zdravih životnih stilova mladih, poticanje sportskih aktivnosti i omasovljavanja sporta, izrade edukativnih resursa (dokumentarni filmovi, brošure, itd.), izdavačka djelatnost, kampanje, veb-informisanje, medijske aktivnosti, naučna djelatnost, preventivna politika, savjetovalište i antidroga telefon.

Cilj Odjeljenja je dostaviti edukativnu informaciju tako da bude dostupna većini stanovnika kantona. Najveći dio aktivnosti Odjeljenja vezan je za školski sistem. Zbog efekata pandemije niz aktivnosti je započet, a zatim nastavljen u reduciranom kapacitetu a sve u skladu sa higijensko-epidemiološkim mjerama.

II 1. 2. Edukacija učenika od 13 do 18 godina

Obzirom da je preventivne aktivnosti među učenicima najefikasnije provoditi u saradnji sa školama, neophodna je saradnja sa Ministarstvom za obrazovanje, Pedagoškim zavodom uz njihovo prethodno odobrenje. Uspostavljena je saradnja sa školskim menadžmentom kako bi aktivnosti bile usklađene sa nastavnim programima i da ne ometaju redovan rad u školama. Program edukacije je kontinuiran i provodi se od 2006. godina.

U izvještajnom periodu kroz projekat „*Prevencija bolesti ovisnosti kod učenika uzrasne populacije od 13 – 18 godina*“ aktivnosti su krenule početkom godine a potom bitno reducirane, te zaustavljene sa razvojem pandemije, jer su škole po odluci Pedagoškog zavoda ograničile ili ukinule sve vidove vannastavnih aktivnosti. Ipak u saradnji sa školama u izvještajnom periodu je realizovano 9 radionica i to u: Ekonomska škola Zenica, Prva gimnazija Zenica, SMŠ Musa Ćazim Ćatić Olovo i OŠ Hasan Kikić Solun, Olovo, u prvoj polovini godine i 7 online aktivnosti i to putem UG Naša djeca i UG Input, zatim Online edukacije u školama (Ekonomska škola Zenica, Medicinska škola Zenica, Gimnazija Zenica).

Tabela broj 2. Pregled realizovanih radionica sa učenicima u 2019./2020. godini

Vrsta usluge	2019	2020
Broj radionica	46	17
Ukupno učesnika	1360	406
Podijeljeno materijala (letak, Bilten, afiša i slično)	1360	812

II 1.3. Edukacija Vijeća učenika – vršnjačka edukacija

Projekat se provodi od 2013. godine u kontinuitetu. Projekat „*Prevenција bolesti ovisnosti kroz vršnjačku edukaciju*“ realizovan je tokom prvih šest mjeseci u tri škole u općini Olovo. Aktivnost je zaustavljena zbog mjera prevencije pandemije. U ovu edukaciju je uključeno 90 članova Vijeća učenika.

Osnovna ideja projekta je da će članovi Vijeća nakon provedene edukacije istu replicirati u svojim odjeljenjima, tj. vršnjaci će educirati vršnjake. Ideja se zasniva na zvaničnim protokolima rada Vijeća učenika. Ovim projektom je broj indirektno educiranih učenika obuhvatio oko 45 školskih odjeljenja. Članovi Vijeća učenika su pored edukacije dobili i printane materijale čime su im kompetencije značajno pojačane. Projekat se prema planu implementira u svim općinama Zeničko-dobojskog kantona.

Sljedeće škole su bile uključene u edukaciju: OŠ „Olovo“, SMŠ Musa Ćazim Ćatić, Olovo i OŠ Hasan Kikić Solun, Olovo i Mješovita srednja škola Zenica.

Tabela broj 3. Pregled realizovanih radionica sa Vijećem učenika u 2019./2020. godini

Vrsta usluge	2019	2020
Broj radionica	27	4
Ukupno učesnika	810	120
Podijeljeno materijala (letak, Bilten, afiša i slično)	810	320

II 1.4. Podrška projektu „Građanin“

Srednja škola Musa Ćazim Ćatić Olovo

Sa učenicima koji učestvuju u projektu Građanin dogovoren je model kontinuirane saradnje. Ove godine saradnja je vezana za podršku realizaciji istraživanja kojeg rade učenici i organizaciji nastavnog časa uz podršku edukativnog videa Zavoda: „Svjedočenje jednog narokmana“. Video je ranije snimljen i aktivno se koristi u nastavnom procesu. Škola ima 13 odjeljenja i planirano je da video pregledaju svi učenici uz interakciju sa učenicima iz projekta Građanin. Dio aktivnosti je realizovan prije pandemije.

Ekonomska škola

Sa učesnicima projekta Građanin su urađene četiri radionice. U radu sa učenicima škole, sami učenici su dizajnirali projekat *Prevenција upotrebe mobitela na nastavnom času*. U radu je učestvovala i pedagogica škole. Projekat je pobijedio na internom konkursu škole. U samom projektu učenici su osmislili radionicu, izradili materijalna pomagala za fizičko odlaganje mobitela tokom časa. Odobrena je edukacija u svim razredima škole (tim Građanin sa članom Odjeljenja). Planirana je primjena upitnika o promjenama tokom projekta (da li ima anksioznosti zbog odlaganja uređaja, koliko često misle o mobitelu, da li se povećava koncentracije, itd.).

II 1.5. Kontinuirana edukacija učenika u Zavodu

Reduciran je broj učenika koji su u izvještajnom periodu posjetili Zavod zbog pisanja seminarskih radova ili projekata u školi. Prilikom posjete učenici dobiju printani materijal. Tokom 2020. godine bilo je 36 individualnih posjeta.

II 1.6. Edukacija izviđača

U izvještajnom periodu su obavljene sve pripreme za novi ciklus preventivnih aktivnosti sa izviđačima u kampu Boračko jezero. Kontaktirani su predstavnici Saveza izviđača grada Zenice i dogovorena je edukacija. Edukacije su odgođene zbog pandemije, ali je za sve smjene obezbijeđen promotivni materijal i predat u Savez izviđača grada Zenica od strane Zavoda, a voditelji smjena su distribuirali iste za svaku smjenu.

II 1.7. Kontinuirana prevencija i promocija putem interneta

a) web-stranica: www.zedo-ovisnost.ba

Web-stranica se u okviru prevencije ciljano koristi za informisanje i edukaciju. Svi propagandni materijali, obavještenja i informacije pohranjeni su na stranici i dostupni zainteresovanim pojedincima i ustanovama. Za vrijeme pandemije uposlenici Zavoda kontinuirano su pisali edukativne članke, prilagođene kako ovisnosti tako i načinima nošenja sa stresom i novonastalom epidemiološkom situacijom. Epidemija je i sama utjecala na prekomjernu upotrebu interneta, mobilnih telefona, kao i povećanje upotrebe drugih središta ovisnosti, te je cilj bio smanjiti razvoj ovisnosti i štetne posljedice upotrebe istih.

b) Facebook stranica: <https://www.facebook.com/Zavodzaovisnosti/>

Cilj je da pomoću elektronskih medija i novog načina komuniciranja lakše i brže dopremo do mlađe populacije i ponudimo preventivne programe. Na profilu i stranici su ponuđeni obimni pisani materijali Zavoda. Sedmično je u prosjeku bilo oko 1.000 doseg. Putem ove stranice posjetioci postavljaju pitanja koje administratori usmjeravaju ka određenom profilu stručnjaka, a potom se odgovor dostavlja posjetiocu. Posjetiocu su većinom iz Bosne i Hercegovine, ali i iz SAD, Srbije, Makedonije, Hrvatske, Švicarske, Njemačke, Crne Gore, Austrije, Italije, Turske, Slovenije, Kuvajta, Palestine, Australije, Afganistana, Češke Republike, Kosova, itd. Tokom pandemije na stranicu su se svakodnevno postavljali edukativni članci, a posjetiocima naše facebook stranice ponuđena je i savjetodavna pomoć. U više navrata objavljivana je informacija da populacija iz zajednice može da se javi u messenger ukoliko treba neku informaciju ili pomoć. Ovakvih javljanja bilo je 15.

c) Youtube kanal: <https://www.youtube.com/user/zedoovisnost>

Obzirom da Zavod usmjerava značajne aktivnosti i na izradu video materijala otvoren je kanal na stranici youtube na kojem se mogu naći i pregledati ti materijali. Kanal je povezan sa veb stranicom.

d) Wikipedia:

http://bs.wikipedia.org/wiki/Zavod_za_bolesti_ovisnosti_Zeni%C4%8Dko-dobojskog_kantona

Kako bi usluge i aktivnosti Zavoda bile dodatno prepoznate i tako povećali svijest većeg broja osoba o važnosti rane prevencije Zavod je postavio informaciju i na popularnoj elektronskoj enciklopediji Wikipedija.

e) Googlemaps

I ova aktivnost je pokrenuta kako bi Zavod bio dodatno vidljiv i dostupan a u pravcu rane prevencije. Zavod se može locirati preko ove internet usluge.

II 1.8. Edukacija studenata

U izvještajnom periodu je organizovano predavanje za studente sa Filozofskog fakulteta u Zenici. U izvještajnom periodu je uključeno 26 studenata sa dva odsjeka i 40 studenata sa Odsjeka za socijalnu pedagogiju Islamskog pedagoškog fakulteta.

U okviru saradnje sa UG Naša djeca organizovane su tri fokus grupe vezane za kvalitativno istraživanje upotrebe sredstava ovisnosti među mladima. U pitanju su volonteri-studenti u UG Naša djeca. Ukupno je učestvovalo 27 studenata. U okviru fokus grupa dogovorene su i fokus grupe sa korisnicima sredstava među mladima. Rezultati fokus grupa ukazuju na ponovni trend upotrebe tzv. ludih gljiva među mladima, kao i amfetamina.

II 1.9. Izrada kratkih videa za mlade po principu vršnjačke edukacije

Kroz saradnju sa UG Naša djeca dogovorena je saradnja sa sekcijom za izradu edukativnih sadržaja (u drugoj polovini godine). Ovo udruženje posjeduje tehničke mogućnosti za snimanje videa. Nakon fokus grupa jasno je definisano da video koji traje više od 5 minuta za mlade nije primamljiv za gledanje. Također da je najbolje platforma za pristup mladima Instagram. Na ovom servisu je moguće postaviti video u maksimalnoj dužini trajanja od jedne minute. Videa će biti tako i izrađena. Metodologija rada je zasnovana na vršnjačkoj edukaciji i amaterskim glumcima. Cilj je da mladi ispišu riječi, definišu scene i snime ih, uz podršku i superviziju člana Odjeljenja. Definisana je tematika i prvi video u kojem će aktivisti UG Naša djeca „sjediti u kafiću“ i pričati o problemima kolegica/kolega koji su ušli u svijet droge. Potom će se snimati video o video o THC, Amfetaminima, Metamfetaminima, Heroinu, Ludim gljivama, novim drogama, itd. Istraživanja Zavoda će podupirati kratke video-uradke a biti će obrađena sa animacijama. Posebno za svaki rezultat koji je važan u istraživanju. Ova aktivnost će biti kontinuirana. Do sada je snimljen jedan video sa temom: Priručnik za mentalno zdravlje (https://www.youtube.com/watch?v=KrwMu_wBGww). Video je postavljen na društvene mreže, a na youtube kanalu ima 1012 gledanja. U trajanju je od 6:26 minuta.

II 1.10. Promotivne i izdavačke aktivnosti

Časopis Bilten

Pripremljen su, dizajnirani i štampani novi brojevi glasila Bilten, broj 25 i 26. U biltenima je objavljeno po 12 radova (istraživačkih i esejskih). Ove godine se puni 15 godina kako se Bilten štampa. Bilten ima i svoj ISSN broj. Distribuiraju se u različite institucije, a dostupan je i u elektronskoj formi. Također, obavezni primjerci se dostavljaju Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci BiH. Štampani u tiražu po 400 primjeraka.

Afiše

Pripremljena je i štampana nova afiša sa temom Marihuna. Pisana je kao informativno-edukativno štivo. Štampana je u 1000 primjera. Doštampana je i afiša Nargila.

Plakat

Za potrebe obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv droga i trgovine dizajniran je i štampan plakat sa ciljem prevencije Covid-19. Štampan je u 1000 primjeraka.

II 1.11. Istraživanja

U izvještajnom periodu su statistički obrađena i objavljena dva istraživanja iz prethodne godine. Također, je dizajnirano novo istraživanje. Vezano je za evaluaciju programa rada Zavoda. To je prvo istraživanje u BiH koje se bavi tom tematikom.

a) Upotreba hemijskih supstanci među učenicima drugih razreda srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona

Istraživanje je provedeno uz saglasnost Pedagoškog zavoda i Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i u koordinaciji sa školama. Potom je slijedio proces izrade formulara za dobivanje saglasnosti roditelja učenika. Nakon toga se pristupilo samom istraživanju, prikupljanju upitnika, izradi baze u SPSS, unosu podataka, analizi i pisanju izvještaja.

U istraživanju su učestvovali učenici drugih razreda srednjih škola: MSŠ Stjepan Radić, Usora (66), Tehnička škola Zenica (98), MSŠ Zenica (124), Ekonomska škola Zenica (89), Tehnička škola Kakanj (23), MSŠ Kakanj (41), SMŠ Visoko (44), Gimnazija Mgalaj (27), MSŠ Zavidovići (74), MSŠ Žepče (45), Gimnazija Vareš (7), MSŠ Zenica (20), Gimnazija Kakanj (72), Medicinska škola Zenica (126), Gimnazija Breza (32), Gimnazija Visoko (64), MSŠ Olovo (49) i Gimnazija Zenica (39). U odnosu na spol u uzorku je više ženskih ispitanika (55,6%).

Osnovni rezultati su:

Dostupnost

Od sto učenika:

- Šezdeset i devet može lako doći do cigareta,
- Šezdeset i pet može lako doći do alkohola,
- Dvadeset i šest učenika mogu lako doći do marihuane, i
- Dvadeset učenika mogu doći i do drugih droga.

Upotreba

U narednoj tabeli dajemo podatke o upotrebi/zloupotrebi hemijskih supstanci:

	Da, svaki dan	Da, ponekad	Nikada
Cigarete	112 (10,8%)	153 (14,7%)	773 (74,5%)
Alkohol	21 (2%)	283 (27,3%)	733 (70,7%)
Marihuana	10 (1 %)	50 (4,8%)	975 (94,2%)
Druge droge	5 (0,5%)	17 (1,6%)	1011 (97,9%)

U narednoj tabeli su prikazani uporedni podaci istraživanja iz 2017. i 2020. godine

		Da, svaki dan	Da, ponekad	Nikada
Cigarete	2020	112 (10,8%)	153 (14,7%)	773 (74,5%)
	2017	65 (9,1%)	86 (12,1%)	562 (78,8%)

Alkohol	2020	21 (2%)	283 (27,3%)	733 (70,7%)
	2017	9 (1,3%)	196 (27,6%)	505 (71,1%)
Marihuana	2020	10 (1 %)	50 (4,8%)	975 (94,2%)
	2017	12 (1,7%)	34 (4,8%)	665 (93,5%)
Druge droge	2020	5 (0,5%)	17 (1,6%)	1011 (97,9%)
	2017	11 (1,6%)	15 (2,1%)	683 (96,3%)

Upotreba u porodici

U posmatranom uzorku 36,5% mama puši duhan ili cigarete, 48,8% očeva i 20,5% braće/sestara. Posmatrajući rezultate iz prethodnog istraživanja bilo je 41% majki, 55,3% očeva i 26,3% braće/sestara. Kada je u pitanju upotreba alkohola 9,12% mama ga upotrebljava, 38,5% očeva i 15,7% braće/sestara. U prethodnom istraživanju bilo je 6,6% majki, 33,7% očeva i 19,6% braće/sestara. Očekivano najveću upotrebu marihuane nalazimo kod braće i sestara i to u 2,1% slučajeva. U prethodnom istraživanju bilo je 5% upotrebe kod braće i sestara.

Prema procjeni ispitanika stanje sa drugim drogama je povoljno i kod braće i sestara nalazimo upotrebu od 0.7% (7 ispitanika u uzorku je potvrdilo). U prethodnom istraživanju je bilo 4,1% upotrebe kod braće i sestara.

b) Upotreba nehemijskih supstanci među učenicima drugih razreda srednjih škola Zeničko-dobojskog kantona

U istraživanju su učestvovali učenici drugih razredi srednjih škola: MSŠ Stjepan Radić, Usora (66), Tehnička škola Zenica (98), MSŠ Zenica (124), Ekonomska škola Zenica (89), Tehnička škola Kakanj (23), MSŠ Kakanj (41), SMŠ Visoko (44), Gimnazija Mgalaj (27), MSŠ Zavidovići (74), MSŠ Žepče (45), Gimnazija Vareš (7), MSŠ Zenica (20), Gimnazija Kakanj (72), Medicinska škola Zenica (126), Gimnazija Breza (32), Gimnazija Visoko (64), MSŠ Olovo (49) i Gimnazija Zenica (39). U odnosu na spol u uzorku je više ženskih ispitanika (55,6%).

Osnovni rezultati:

Upotreba interneta

Očekivano je dobiven visok procenat upotrebe interneta: 99,7%

Vrijeme provedeno na nekom uređaju (računar, mobitel, plejstejšen i slično) je prikazano je sljedećim podacima: Najveći procenat je pet sati i više (37,8%). Četiri sata provodi 20,1%, tri sata 23%, dva sata 13,7% dok tek 5,3% učenika provodi jedan sat vremena. Vrijeme provedeno za nekim uređajem očito je značajno. Kada su na uređajima velik je procenat učenika koji igraju igrice, odnosno 42,5% učenika. Ponekad to čini 40,2% učenika dok 17,2% učenika ne igra igrice.

Vrijeme provedeno u igranju igrica

Većina učenika provede do dva sata u igranju igrica: do jednog sata 61,1% a do dva sata 16,8%. do tri sata igra 8,7%, do 4 sata 4,3% te pet sati i više 9,1%. Značajniji procenti se javljaju od pete godine života: 9,2%. U šestoj godini je počelo igrati 12,2% učenika, u sedmoj 12%, u osmoj 11,6%, u devetoj 8,3% a u desetoj godini 20,9%. Procenti u drugim uzrastima su manji.

Klađenje

U posmatranom uzorku 90,3% učenika negira igranje igara na sreću. Ponekad igra 7,8% (80 učenika) i često 1,9% (19). Godine u kojima počinju da kockaju su: 10. (11,1%), 11 (6,1%), 12 (11,1%), 13 (11,1%), 14 (16,2%), 15 (18,2%) i 16 (12,1%). Kada procjenjuju svoje vršnjake (prijatelje) u 31,9% tvrde da nemaju prijatelja koji igra igre na sreću, a poneki prijatelj je u 57,5% slučajeva. Kao odgovor većina prijatelja igra daje 99 učenika (9,7%) dok zaokružuju da su im svi prijatelji u igrama na sreću 9 učenika (0,9%).

Posmatrana je i veza sa roditeljima a učenici u 183 slučaja potvrđuju da su im roditelji dobili neki iznos u igrama na sreću (18,3%). Vlastiti materijalni porodični status učenici opisuju na slijedeći način: dobar 75,7%, srednji 23,4% i loš 0,9%. U 43 slučaja učenici tvrde da roditelji obično ne znaju gdje su kada izlaze (4,2%), dok 13,6% ponekad kaže roditeljima gdje su (141) a 82,2% učenika tvrdi da roditelji uvijek znaju gdje su.

Zadovoljstvo u porodici i društvu

Većina učenika je zadovoljna odnosom sa majkom (91,1%), 6,8% niti jest niti nije, dok 2% nije zadovoljno odnosom sa majkom. Odnos sa ocem je donekle lošiji: 5% nije zadovoljno, 10,5% i jest i nije a 84,5% je zadovoljno. Odnos sa prijateljima: 2,4% nije zadovoljno, 15,2% i jest i nije, a 82,3% je zadovoljno. **Kada je u pitanju stav o odlasku u inostranstvo rezultati su slijedeći: 69,9% bi otišlo ako bi imalo priliku, 20,2% ne zna trenutno, dok 9,9% učenika ne bi otišlo u inostranstvo.**

c) Nargila

Podaci pokazuju da dvije trećine učenika nije pušilo nargilu, odnosno 61,3%, a pušilo 38,3%. Učešće u vršnjačkoj grupi koja puši nargilu je prisutno kod 58,6% učenika, a povremeno su u takvom društvu 14,4%, a tek 5% učenika ima prijatelje od kojih niti jedan ne puši nargilu.

d) Evaluacijska provjera promjena kod pacijenata na supstitucijskoj terapiji u jednogodišnjem periodu

Tokom maja mjeseca konstruisan je nacrt istraživanja. Cilj istraživanja: empirijski utvrditi kakve se promjene u ličnosti ovisnika na supstitucijskoj terapiji dešavaju tokom jednogodišnjeg perioda te utvrditi postoje li razlike između ovisnika o ilegalnim supstancama i alkohola. Primijeniti će se sarvej metod. Uzorak istraživanja će sačinjavati svi pacijenti na metadonskoj terapiji kao i svi pacijenti koji se liječe od poremećaja u vezi sa alkoholom. Podaci će biti poređeni sa kontrolnom grupom ovisnika u dropin centru Margine. To su ovisnici na programu smanjenja štete a koji nisu u programu Zavoda. Korisiti će se slijedeći instrumenti: Pompidu upitnik, DUDIT-E, LDQ, Skala žudnje, Skala anksioznosti, depresije i stresa, Skala samopoštovanja, ACE upitnik i Opći upitnik. Na kraju istraživanja će

se znati kakve promjene ovisnici imaju tokom jednogodišnjeg perioda. Istraživanje će se primjenjivati u tri ciklusa: tokom avgusta, šest mjeseci i godinu dana nakon početka. Naučni značaj se ogleda u tome što će Zavod imati prvu evaluaciju programa u ambulanti a prikupljeni podaci će se analizirati i koristiti u kreiranju programa ambulate te u preventivne svrhe. Društveni značaj se ogleda u mogućnosti unapređenja tretmana. Rezultati će biti obrađeni u narednoj godini

II 1.12. Saradnja sa medijima

Zavod veliku pažnju posvjećuje medijima jer predstavljaju vrstan put za prevenciju. Kontakti i saradnja sa medijima se održava u nivou proteklih godina. U tom kontekstu je ostvarena aktivna saradnja sa RTV Federacije, RTV Zenica, TV Kakanj, NIP Naša riječ i Superinfo. Između ostalog Dnevni avaz je koristio rezultate istraživanja Zavoda o upotrebi interneta. Naša Riječ je objavila više od 12 tekstova, a o obilježavanju Međunarodnog dana borbe protiv droga izvijestili su skori svi mediji. U okviru Radio-active organizovane su dvije emisije za mlade. Imali smo jedno gostovanje na radio Zenit, a u okviru projekta „Decembar- mjesec prevencije ovisnosti“.

II 1.13. Kampanje

a) Kampanja povodom Međunarodnog dana borbe protiv droga 26.06.

Tokom mjeseca juna se kontinuirano obilježava Međunarodni dan borbe protiv droga. Ustanovljen je u Vijeću UN 1987. godine. U Zeničko-dobojskom kantonu se radno obilježava od 2006. godine. Tokom ovogodišnjeg obilježavanja realizovano je niz aktivnosti. Posjećene su sve općine/grad Zeničko-dobojskog kantona, dakle bilo je 12 terenskih jednodnevnih posjeta sa *nekoliko hiljada kontakata sa građanima*. Tom prilikom je vršena podjela promotivnog materijala sa akcentom na primarnu prevenciju. Sve aktivnosti su bile praćene od strane medija. Centralna manifestacija je upriličena u Zenici 26.06., a punkt je postavljen na Kamberovića polju, ispred šoping centra. Dijeljeni su plakati, hemijske olovke, baloni. Nabavljeno je 400 balona za podjelu prilikom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv droga, kao i 400 hemijskih olovaka.

b) Svjetski dan borbe protiv alkoholizma – 01.04.

Ova aktivnost je obilježena putem elektronskih i printanih medija, kao i predavanjima u školama.

c) Svjetski dan nepušenja – 31.05.

Aktivnost je obilježena putema elektronskih i printanih medija.

II 1.14. Saradnja sa udruženjima

Saradnja sa udruženjima je u smanjenom obimu ali je održana. Posebna saradnja je ostvarena sa UG Naša djeca i UG Input. Aktivnosti su bile kontinuirane u pravcu pružanja savjetodavnih informacija.

a) Sa Sportskim savezom Zeničko-dobojskog kantona je uspostavljena aktivna saradnja u pravcu organizacije niza aktivnosti na prevenciji ovisnosti.

- b) Sa NVO Mreža koja okuplja 12 udruženja iz više zemalja Balkana je uspostavljena aktivna saradnja,
- c) Sa Savezom izviđača grada Zenice saradnja je višegodišnja,
- d) Također je nastavljena saradnja sa Mrežom mladih u vezi politika alkohola (APYN),
- e) Saradnja postoji i sa UG Vedro koje je organizovalo trku Zenički cener,
- f) Ove godine aktivnija saradnja je ostvarena sa Ragbi klubom Zenica kojima smo dali podršku za projekat iz oblasti prevencije ovisnosti,
- g) Također aktivnu saradnju imamo sa SOS Dječja sela,
- h) Potom sa OFK ZSK,
- i) Stonoteniskim klubom Mladost,
- j) Kao i sa NVO Account, Antikorupcijska mreža BIH,
- k) Podržali smo i film „Nevidljivi dio nas“ koje je producirala ekipa Naše djece. Pored informacija koje smo dali, psiholog Odjeljenja je prisustvovao i svečanoj projekciji filma i odgovarao na pitanja učesnika. Film je vezan za promociju mentalnog zdravlja.

II 1.15. Preventivna politika

Zavod svoje preventivne programe bazira na dokumentima:

- a) Državna strategija nadzora nad opojnim drogama, sprječavanja i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Bosni i Hercegovini za period 2018.-2023. godine;
- b) Strategija omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2018.-2022. godine, te
- c) Strategija univerzalne prevencije JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.

U skladu sa postojećim dokumentima kao i iskustvima Zavoda urađena je Strategija univerzalne prevencije JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona. U Strategiji su postavljeni ciljevi, načela i napravljen je osvrt na dosadašnje stanje rasprostranjenosti ovisnosti među mladima i općoj populaciji. Kroz Strategiju su definisane mjere univerzalne prevencije koje provodi Zavod: obim i doseg istraživačkih aktivnosti, edukacija učenika, roditelja i edukatora, rad sa općom populacijom kao i izrada preventivnih materijala.

II 1.16. Mjere prevencije korupcije

Tokom godine inoviran je Plan integriteta Zavoda (sadrži 112 stranica materijala). Nakon dobijene saglasnosti usvojen je i Pravilnik za prevenciju korupcije Zavoda. Formirana je komisija za prijavu korupcije u Zavodu. Na stranici Zavoda dizajniran je dio za prevenciju korupcije i svi dokumenti su javno dostupni. U izvještajnom periodu je ostvareno prisustvo edukaciji Tima Vlade Zeničko-dobojskog kantona, učestvovano je na svim sastancima.

III 1.17. Komisije

Komisija za prigovore pacijenata

Član Odjeljenja je predsjednik Komisije za prigovore pacijenata. U holu Zavoda se nalazi kutija za prigovore i pohvale. Kutija se svakodnevno provjerava. Nije bilo prigovora.

II 1.18. Predhospitalna grupa

Predhospitalna grupa je namijenjena za pripremu pacijenata za odlazak i terapijske procedure na Odjeljenju za stacionarni tretman. Tokom avgusta i septembra je izrađen Pravilnik o radu ove grupe. Grupa primjenjuje individualne i grupne metode rada, a u skladu sa potrebama pacijenata za odlazak u Detoks. Članovi grupe su utorkom dostupni pacijentima. Član Odjeljenja je do juna mjeseca bio voditelj ove grupe, nakon čega će rad ove grupe biti u okviru Ambulante.

II 1.19. Učešće u prevenciji tokom pandemije

Tokom pandemije aktivnosti prevencije su usmjerene ka univerzalnoj prevenciji posljedica Covid kako bi se smanjila mogućnost ulaska u ovisnosti i sekundarno intervenisalo (sekundarna prevencije). Ostvarena je komunikacija sa Civilnom zaštitom Zeničko-dobojskog kantona, Društvom psihologa FBiH, Crvenim križom i drugim organizacijama.

Trening profesionalaca

Tokom pandemije urađene su edukacije putem skajpa za psihologe, pedagoge i socijalne radnike. Tema je bila provođenje stabilizacijskih tehnika kod osoba koje su u izolaciji. Učestvovali su uglavnom psiholozi iz kantona (također i iz Sarajeva). Ukupno 47 učesnika.

Izrada edukacijskog materijala

Kao pomoć centrima za mentalno zdravlje i organizacijama civilnog društva urađen je prijevod nekoliko dokumenata (prilagođeni su kulturalnim razlikama) dobivenih od strane profesionalaca iz Italije (tada su već imali značajnog iskustva u onlajn podršci).

Uz prevode su dostavljeni i slijedeći materijali:

- Samozaštita za odrasle,
- Korisni savjeti za treću dob,
- Indikacije za spasioce,
- Indikacije za djecu,
- Savjeti za radnike na prvoj liniji,
- Terapija onlajn.

Saradnja sa uredništvom veb stranice za Covid Vladu ZDK

Uspostavljena je saradnja sa urednikom veb stranice koja se bavi pandemijom i dostavljeni su edukativni materijali i video za rad sa noćnim morama.

Saradnja sa Civilnom zaštitom ZDK

Uspostavljena je saradnja koja se usmjerila ka slijedećem:

- Savjetovanje o kriznim intervencijama,
- Organizacija telefonske podrške za građane u općinama u kojima nema centra za mentalno zdravlje. U tom pravcu su kontaktirani profesionalci koji su pristali na ovaj vid pomoć te je time obuhvaćeno Olovo, Vareš, Dobo-jug, Usora i Breza. Civilna zaštita je obezbjedila mobilne kartice. Ova aktivnost je rađena uz odobrenje Kriznog štaba kantona.
- Obezbjeđena je pomoć u prevenciji sagorjevanja kod pomagača: Crveni križ, Civilna zaštita i drugih. U pitanju je podjela upitnika sa samoprocjenu nivoa stresa,

anksioznosti i depresije. U slučaju povišenih vrijednosti obezbjeđen je dalji rad sa pomagačima.

Međunarodna saradnja

Pored već pomenute saradnje sa kolegama iz Italije na razmjeni podataka ostvarena je i saradnja sa Trauma Aid UK, First Contact for Covid (<https://1stcontact.net/>), te Global Initiative for Stress and Trauma Treatment (<http://gist-t.org/index.html>). U okviru ove saradnja urađene su slijedeće stvari:

- Napravljen prijevod i snimljen audio zapis za tehniku Stabilizacije uz Zagrljaj leptira. Video je podijeljen svim organizacijama, te je urađena i edukacija o primjeni tehnike (putem skajpa): <https://www.youtube.com/channel/UCt10Kk-Ghs3BZJmFed6ITdQ>
- Napravljen prijevod i snimljen audio zapis za tehniku Dnevno procesuiranje uznemirenja. Ovaj video je namjenjen za pomagače, ljekare, psihologe i druge profesije za prevenciju nastanka traume i sagorjevanja. Oba videa će uskoro biti postavljena na internacionalnoj stranici za smanjenje stresa (<https://1stcontact.net/traumatic-stress-relief-exercise-videos/>),
- Urađen je prijevod i snimljen audio zapis za tehniku rada sa košmarnim snovima jer se tokom pandemije kod mnogih osoba pojavio strah, retraumatizacija uz povećan broj košmara. Sve je urađeno u saradnji sa autorom tehnike a video je postavljen na brojnim stranicama (<https://www.youtube.com/watch?v=NHP6DRzm8yg>). Urađena je i verzija sa titlom sa osobe slabog sluha.

Saradnja sa medijima

Kao prevencija Covid 19 urađen je članak za Našu riječ, portal za mlade Naše djece a i svi ostali materijali su objavljeni na brojnim portalima. Također je napisan članak i za novine Preporod.

Supervizijski rad

Tokom pandemije psiholog Odjeljenja je bio dostupan profesionalcima za supervizijski rad i za smanjenje stresa.

II 1.20. Projekat „Decembar-obilježavanje mjeseca prevencije ovisnosti“

U okviru Projekta „Decembar-obilježavanje mjeseca prevencije ovisnosti“, provedene su brojne aktivnosti u skladu sa higijensko-epidemiološkom situacijom. Objavljeni su konkursi za učenike svih osnovnih i srednjih škola s područja Zeničko-dobojskog kantona na teme literarni i likovni radovi „Pandemija-rizični faktor za ovisnost“ i ukrštenice na temu „Ovisnost“. Na konkursu je učestvovalo ukupno 68 literarnih i likovnih radova, te 16 ukrštenica iz 20 osnovnih i srednjih škola sa područja Zeničko-dobojskog kantona. Iz svakog konkursa nagrađena su po 3 najbolja rada, te je dodjela priznanja i nagrada održana u prostorijama Zavoda pridržavajući se svih higijensko-epidemioloških mjera. Dodjeli nagrada prisustvovali su i predstavnici medija Naša riječ.

U okviru mjeseca decembra izrađeni su promotivni stalci koji su distribuirani širom Zeničko-dobojskog kantona sa promotivnim i edukativnim materijalom koje je izradio Zavod za bolesti ovisnosti ZDK. Ova aktivnost osmišljena je s ciljem primarne prevencije ovisnosti, te veće dostupnosti promotivnih i edukativnih materijala kako školskoj, tako i široj populaciji u društvenoj zajednici.

Stalci su distribuisani u sljedeće ustanove:

1. Medicinska škola Zenica
2. Tehnička škola Zenica
3. TC Džananović Zenica
4. Tehnička škola Visoko
5. Centar za mentalno zdravlje Visoko
6. Centar za mentalno zdravlje Kakanj
7. Gimnazija „Muhsin Rizvić“ Kakanj
8. Gimnazija „Edhem Mulabdić“ Maglaj
9. Srednja mješovita škola Žepče
10. Centar za mentalno zdravlje Tešanj

Izrađeni su letci i afiše na temu Covid 19 i upotreba supstanci, te je Zavod izdao Zbirku učeničkih radova na temu: „Biti ovisnik znači izgubiti smisao za radost“ koji su prispjeli na prošlogodišnji konkurs. Također, izdata je edukativno-zabavna ukrštenica koja je distribuirana širom kantona kao dio preventivnih aktivnosti i nastojanja suzbijanja neželjenih oblika ponašanja i ovisnosti.

Početkom mjeseca decembra upriličeno je gostovanje na radio Zenit koje je za cilj imalo predstavljanje rada Zavoda i aktuelnih aktivnosti tokom decembra, te su date smjernice široj zajednici kako postupiti u slučaju detektovanja problema ovisničkog ponašanja u svojoj okolini.

III SLUŽBA ZA AMBULANTNI I STACIONARNI TRETMAN

III 1. Odjeljenje za ambulantni tretman

Ambulanta Zavoda je funkcionalna jedinica od koje počinje i gdje se obavlja najveći dio poslova u našoj ustanovi. Tu se provodi: dijagnostika bolesti ovisnosti, dijagnostika pratećih bolesti, terapija, pripreme za stacionarni detoks, dio savjetovanja (roditelja, bračnih drugova, partnera i drugih saradnika u liječenju), usmjerenja u pogledu preventivnih aktivnosti (uz učešće uposlenika u izvršenju istih), usmjerenja u pogledu rehabilitacionih aktivnosti, statistička obrada, dio naučno-istraživačkog rada, dio rada na strategiji Zavoda, evaluacija ukupnog rada Zavoda.

U Ambulanti je nastao koncept rada koji daje osnovne karakteristike „zeničkog modela“ u liječenju ovisnosti, odnosno decentralizacijskog modela. Pošto je koncizan smatramo za korisno da se navede u izvještaju.

Koncept rada Ambulante Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona

1. Nema liste čekanja.
2. Pacijent dolazi na pregled sa identifikacionim dokumentom (lična karta, pasoš). Nije neophodna ni zdravstvena knjižica u prvom susretu – u saradnji sa socijalnim radnicima reguliše se u početku liječenja.
3. Liječenje je dobrovoljno. Obavezno liječenje izvršava se samo po nalogu suda (najčešće alkoholizam).
4. Liječenje je besplatno i u okviru zdravstvenog sistema.
5. Liječenje je pristupačno ugroženoj populaciji.
6. Metadon je osnovni supstitucionij lijek. Suboxon (buprenorfin + nalokson) uveden je avgusta 2010., a besplatan je od februara 2011. godine.
7. Metadon se uzima pod nadzorom medicinskog osoblja (supervizirano). Suboxon se u prvoj fazi daje supervizirano, a nakon toga pod kontrolom saradnika u liječenju ili bez te kontrole.
8. Nema isključivanja pacijenata osim u slučaju nastale kontraindikacije za tretman.
9. Testiranje urina na psihoaktivne supstance sastavni je dio liječenja i obično se radi dvaput mjesečno. Pacijent može odložiti test za jedan dan.
10. Pacijent potpisuje informisani pristanak na liječenje, ranije tzv. „metadonski ugovor“.
11. Metadon i Suboxon daju ovlašteni ljekari Zavoda. Naltrekson se ne koristi rutinski za prevenciju relapsa ali je moguće uputiti pacijenta na ugradnju implanta (koji nije besplatan). Nalokson se rutinski koristi u hitnim slučajevima.
12. Terenski rad: Dostupnost pacijentima je omogućena sa pregledima i podjelom metadona na 9 punktova (Ambulanta Zavoda i Detoks u Zenici, i još sedam gradova Kantona: Breza, Doboj Jug, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Vareš, Visoko).
13. Stabilni pacijenti dobijaju lijek za ponijeti („take home“ doze).
14. Sastavni dio rada su tzv. „prateći programi“: individualna i grupna psihoterapija, rad na prevenciji ovisnosti i rehabilitaciji ovisnika.
15. U sklopu Zavoda postoji bolnički dio sa deset kreveta za detoksifikaciju – Detoks.
16. Saradnja sa terapijskim zajednicama: Uz preporuku Zavoda pacijent može dobiti finansijsku potporu na nivou kantona za smještaj u komunu.
17. Baza podataka Zavoda uključuje redovno vođenje medicinske evidencije u papirnom i elektronskom obliku (anamneza, socijalna anamneza, psihološko testiranje, fotografisanje, antropometrijski podaci, jedinstveni obrazac prijave pacijenta-Pompidu, protokoli posjeta, uzimanja lijeka, testiranja itd.)
18. Supstitucionij terapija metadonom i Suboxonom provodi se i u Kazneno popravnom zavodu Zenica i u Kazneno popravnom zavodu Busovača, koji je poluotvorenog tipa. Detoksifikacija se radi samo po izraženoj želji pacijenta, a najčešće je održavanje.
19. Sve usluge mogu se tržišno pružiti i osobama koje nisu stalno nastanjene u Zeničko-dobojskom kantonu.
20. Od 2013. godine otvorena je ambulanta za liječenje ovisnici o etanolu (alkoholizam).

21. U ambulanti za alkoholizam vrši se dijagnostika, tretman, postavljanje indikacija i priprema pacijenata za detoksifikaciju, kontrola i dalje praćenje pacijenata.
22. Tretiramo pacijente sa dvojnomo dijagnozom, to jeste pacijente koji imaju primarnu psihijatrijsku dijagnozu i u svrhu samomedikacije su koristili THC, CZMZ pošalje u Zavod ovakve slučajeve.
23. Takođe tretiramo pacijente kod kojih je jatrogeno nastala ovisnost o benzodijazepinima, to jeste pacijente sa depresivnim poremećajim, anksioznim poremećajim, paničnim napadima, sa poremećajima spavanja itd...
24. Pacijenti sa akutnim psihotičnim poremećajima izazvani kozumacijom amfetamina i THC nakon otpusta sa psihijatrijske klinike KB upućuju se u našu ambulantu radi daljeg praćenja i postaju naši pacijenti.
25. Od 2020. godine otvorena je ambulanta za bihevioralne ovisnosti (patološko kockanje, ovisnost o internetu, pornografijama itd.)
26. Krajem 2020. godine u sklopu ambulante je osnovana apoteka i zaposlen je magistar farmacije.

Osnovni pokazatelji o kvantitetu i kvalitetu rada Ambulante prikazani su u sljedećim elementima: neuropsihijatrijski pregledi, broj pacijenata, struktura pacijenata, rezultati testiranja na psihoaktivne supstance, decentralizacija i terenski rad, supstituciona terapija, testiranje na markere hepatitisa C, B i HIV-a, rad psihologa u Ambulanti, rad socijalnog radnika u sklopu Ambulante, saradnja sa drugim odjeljenjima Zavoda, kontinuirana edukacija osoblja i učešće u međunarodnim konferencijama.

III 1.1. Neuropsihijatrijski pregledi

Pacijenti su u stalnom kontaktu sa ljekarima i prosječno su na kontroli dvaput mjesečno, a mnogi i češće. Tokom 2020. godine obavljeno je ukupno **3001** pregleda, od toga 2714 u Zenici, 124 na terenu i 163 u KPZ Zenica i Busovača.

Tabela broj 4. Broj neuropsihijatrijskih pregleda u 2015.-2020. godini						
Broj pregleda	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zenica	5365	5558	5564	5087	4202	2714
Teren	1562	1341	857	744	759	124
KPZ Zenica i Busovača	254	295	292	245	207	163
Ukupan broj	7179	7194	6713	6076	5168	3001
Prosječno mjesečno	598	600	560	506	430	250

Obrazloženje: Kao što je vidljivo iz navedene tabele, broj neuropsihijatrijskih pregleda lagano opada od 2016. do 2019. godine. Razlog je u blagom padu broja pacijenata, ali i manjom frekvencom kontrolnih pregleda jer se stabilizacijom pacijenata isti naručuju na duži period, a pojedini pacijenti koji su godinama stabilni dolaze na kontrole za nekoliko mjeseci, što je, također, doprinijelo nešto manjem broju pregleda pacijenata. Nagli pad u broju neuropsihijatrijskih pregleda u 2020. godini je uzrokovan organizacijom rada Zavoda u uslovima Pandemije COVID 19, sa poštovanjem svih mjera koje su uvedene od strane Kriznih štabova ministarstva zdravstva kantona i federacije, koji je podrazumijevao smanjenje broja posjeta Zavodu, smanjenje broja pregleda a sve sadržano u mjerama socijalne i fizičke distance kako pacijenata međusobno, tako i uposlenika i pacijenata.

III 1.2. Broj pacijenata

U toku 2020. godine u Ambulanti je tretirano **501** pacijent ovisnik, što je za 15% manje u odnosu na 2019. godinu (588) (u 2018 god.- 612 pacijenta). U Zavodu je do kraja 2020. godine registrovano ukupno **1567** pacijenta. Ukupno na supstitucionoj terapiji od osnivanja Zavoda bilo je **932** pacijenata. Broj pacijenata na supstitucionoj terapiji je promjenjiv u toku godine, a kretao se u prosjeku oko 320, a sa 31.12. 2020. godine, broj pacijenata na supstitucionoj terapiji je **314**, (u 2019 godini broj pacijenata na isti dan je bio 309) od kojih je **243** (u 2019 god.- 233) na metadonskoj i **71** (u 2019 god.- 76) na suboksonskoj terapiji. Evidentiran je porast broja pacijenata na metadonskom programu i islučenje pacijenata na suboksonskom programu.

Broj novoregistrovanih pacijenata tokom 2020. godine je 58, dok 2019. godine je bilo ukupno 95, i vidljiva je tendencija opadanja promatrano u vremenskom slijedu kroz prethodne godine. Naravno, od 2013. godine kada se počelo raditi sa svim patologijama ovisnosti naročito alkoholizma, broj novoregistrovanih ovisnika naglo je porastao, a od 2017. godine je u padu. To je prikazano u sljedećoj tabeli:

Tabela broj 5. Registrovani novi pacijenti po godinama											
Godina	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Broj	59	51	63	115	120	102	112	120	108	95	58

III 1.3. Struktura pacijenata na kraju 2019/2020. godine

Tabela broj 6. Broj novoregistrovanih ovisnika po dijagnozi 2020. godine											
Dijagnoza	F10	F11	F12	F13	F14	F15	F18	F19	F60	F63	Ukupno
Broj reg.	34	10	4	1	0	4	0	1	2	2	58

Tabela broj 7. Broj novoregistrovanih ovisnika po dijagnozi 2019. godine											
Dijagnoz	F10	F11	F12	F13	F14	F15	F18	F19	F63		Ukupno
Broj reg.	41	32	4	4	0	9	0	4	1		95

Broj novoregistrovanih ovisnika do kraja decembra 2020. godine iznosio je 58. Najuočljiviji podatak je da opada broj opijatskih (heroinskih) ovisnika kroz godine: 2016.-54, 2017.-41, 2018.-39, 2019.- 32 i 2020. godine svega 10 opijatskih ovisnika. Iako raduje nali broj novoregistrovanih opijatskih ovisnika u ovim uslovima pandemijske situacije ne daje prostora za sigurno zaključivanje pada broja, jer može biti višezročan pa tako spekulativan i pogrešan.

U **ambulant** je tokom 2020. godine pregledan i tretiran ukupno 501 pacijent, od kojih 367 opijatskih ovisnika (vankantonalna 45, kantonalna 322), 70 alkoholičara, a ostalo su druge dijagnoze. Prošle godine, 2019. godine pregledano je ukupno 588 pacijenata, od kojih 420 opijatskih ovisnika, 94 alkoholičara, a ostalo druge dijagnoze. Supstitucionom terapijom u 2020. godini liječeno je 372 pacijenta odnosno 11,2% manje u odnosu na prošlu godinu (u 2019. bilo je 419 pacijenata). (Prevalenca opijatskih ovisnika koji su na tretmanu u Zeničko-dobojskom kantonu opada i sada iznosi 0,08%, u 2019 godini je bila 0,09, predhodnih godina

0,1 do 0,2, po zvaničnim podacima Evropskog monitoring centra za praćenje droga prevalenca liječenih opijatskih ovisnika u zemljama jugoistočne evrope je 0,3%)

U **terenskim ambulantama** kontinuirano se zbrinjava oko 170 pacijenta. Trenutno na supstituciji u terenskim ambulantama je 103 pacijenta, odnosno 32,8 % od ukupnog broja pacijenata na supstituciji od kojih 23 pacijenata u KPZ Zenica i Busovača. Evidentan je pad pacijenata u Zenici, dok je broj pacijenata u terenskim ambulantama ostao isti.

Vankantonalni pacijenti: Iz drugih kantona tokom 2020. godine bilo je ukupno 90 pacijenata, a ukupno izvan kantona, do sada je bilo 371 pacijent većinom iz Srednjo-bosanskog kantona. Na supstituciji iz drugih kantona trenutno ima 45 pacijenta.

Srednjobosanski kanton nema sistemsko rješenje za liječenje ovisnosti, pa su se pacijenti oslonili na resurse koje ima Zavod. Iz Viteza, Bugojna, Gornjeg Vakufa i Travnika kontinuirano dolaze na ambulantni tretman, dobijaju lijek (metadon) u Zavodu i povlasticu za 6 dana odnosno dobijaju specijalistički nalaz sa preporukom za lijek Suboxone koji se izdaje na bijeli recept u SBK.

Pacijenti u zatvoru: prije osam godina otvorili smo ambulante u KPZ Zenice i KPZ Busovača. U KPD Zenica trenutno imamo na supstituciji 28 pacijenata, a u KPD Busovača 2 pacijenta. Kontrole se u zatvoru obavljaju jednom mjesečno, a tim (ljekar i 2 tehničara) iz Zavoda odlazi na teren. Po potrebi, nove pacijente dovozi osoblje KPZ u Ambulantu.

Struktura pacijenata po uzrastu: najstariji ima 61 godine, najmlađi 21, prosjek godina je 40.

Struktura pacijenata po spolu: na metadonu je 223 muškaraca i 20 žena, na Suboxonu je 69 muškarca i 2 žene. U prosjeku 93% muškaraca i 7% žena.

III 1.3.1. Testiranje na psihoaktivne supstance

III 1.3.1.1. Opšti podaci

Testiranje je obavezni dio našeg supstitucionog programa i pacijenti se ne uključuju u terapiju bez laboratorijske potvrde prisustva psihoaktivnih supstanci u organizmu. Rutinska šema podrazumijeva test na 12 psihoaktivnih supstanci na prvom pregledu i nakon detoksifikacije, a skoro pri svakom susretu, pacijenti se testiraju na opijate, amfetamin, tramadol, MTD ili Buprenorphin. Uobičajeno se pacijenti testiraju dva do četiri puta mjesečno. S obzirom da su, pored heroína, najraširenije droge THC, BZD, tramadol i amfetamini na teritoriji BiH, često testiramo pacijenta na te supstance.

III 1.3.1.2. Broj testiranja i testova tokom 2020. godine

U 2020. godine ukupan broj testiranja je iznosio 1483, a ukupan broj parametara na koje su testirani je 7014! Dakle, prosječno mjesečno je obavljeno 585 testiranja.

U 2019. godini, ukupan broj testiranja je iznosio 4587, a ukupan broj parametara na koje su testirani je 17157! Prosječno je mjesečno obavljeno 1430 testiranja. Tokom 2018. godine bilo je 897 testiranja mjesečno. Stabilni pacijenti koji su preko 10 godina na metadonskoj terapiji, testirani su jednom u 6 do 12 mjeseca.

Kada se uporedi broj testiranja u 2019. godini i 2020. godini, vidljivo je da je tokom 2020. godine testirano 3 puta manje pacijenata u odnosu na 2019.-tu godinu. Razlog smanjenog broja testiranja je nastala epidemiološka situacija uzrokovana koronavirusom, odnosno dijagnostičko testiranje je zadržano na nivou indikacija, a kontrolna testiranja su bitno reducirana radi smanjenja nepotrebnih kontakata sa pacijentima).

Tabela broj 8. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2020. god.

% poz	11.95	29.48	3.13	0.53	10.00	51.00	61.54	1.48	####	0.00	17.36	4.03	1.25	11.42	####	1.47	2.38
	OPI	THC	MDM	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Alk	PCP	FEN	KET
Poz	159	120	5	2	99	408	216	4	0	0	141	38	2	25	0	1	2
Neg	1172	287	155	376	891	392	135	266	0	42	671	904	158	194	0	67	82
Ukupno	1331	407	160	378	990	800	351	270	0	42	812	942	160	219	0	68	84
Ukupan broj testiranih	1483																
Ukupan broj testova	7014																

Tabela broj 9. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2019. god.

% poz	7,73	37,90	2,30	1,19	12,92	42,68	64,64	1,79	0,00	0,00	26,42	3,65	3,94	16,46	0,86	7,41	1,82
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Alk	PCP	FEN	KET
Poz	321	393	10	10	381	455	605	14	0	0	294	96	20	67	1	10	1
Neg	3829	644	424	827	2568	611	331	767	1	1	819	2535	488	340	115	125	54
Ukupno	4150	1037	434	837	2949	1066	936	781	1	1	1113	2631	508	407	116	135	55
Ukupan broj testiranih	4587																
Ukupan broj testova	17157																

Tabela broj 10. Broj urađenih testova i pozitivnost na psihoaktivne supstance tokom 2018. god.

2018																	
% poz	8,13	29,61	2,85	4,69	17,45	25,63	40,06	2,11	0,00	0,00	32,84	5,52	4,09	14,01	0,00	0,00	0,00
	OPI	THC	MDMA	COC	AMF	MTD	BZD	MET	TCA	BAR	BUP	TRA	K2	Alk	PCP	FEN	KET
Poz	301	175	9	16	377	133	127	5	0	0	223	78	9	59	0	0	0
Neg	3403	416	307	325	1783	386	190	232	1	3	456	1335	211	362	22	13	9
Ukupno	3704	591	316	341	2160	519	317	237	1	3	679	1413	220	421	22	13	9
Ukupan broj testiranih	4772																
Ukupan broj testova	10966																

Pozitivnost na opijate: Jedan od indikatora rada sa heroinskim ovisnicima jest procenat pozitivnih testova na opijate. Ove godine je ukupni procenat pozitivnosti na opijate porastao od 7,7% u 2019. do 11,95% u 2020. U 2018. bilo je (8,13%). Dok je procenat pozitivnosti na THC pao tokom 2020. godine. (29% u 2020., naspram 39% u 2019. godini). Bitan pad pozitivnosti je izražen u procentima kojim pratimo amfetaminske ovisnosti, te je u 2020. godini 10%, u 2019. godini iznosio 13% a u 2018. godini bio 17,5%. Vidljiv je lagan pad u pozitivnosti na amfetamine u periodu od od 2018. do 2020. godine. Razlog porasta pozitivnosti na dodatno uzimanje opijata pored uključene terapije, koji je evidentan u svijetu, jeste povećanje nesigurnosti u smanjenoj socijalnoj distanci, te anksioznosti kojom se traži dodatno uzimanje sredstava za smirenje ili opijata. Ipak pozitivnost na opiate, pacijenata koji su na zamjenskoj terapiji je ispod evropskog nivoa više nego očito (evropski prosjek je preko 30%, u našem zavodu 12 %).

III 4. Rad Zavoda

III 1.4. Decentralizacija i terenski rad

Specifičnost rada našeg Zavoda je decentralizacijski, odnosno pružanje usluga po općinama Zeničko-dobojskog kantona. Pregledi pacijenata, testiranja i podjela supstitucione terapije obavlja se u osam ambulanti i samo izuzetno na Detoksu, što praktično čini 9 punktova za podjelu supstitucione terapije. Metadonske ambulante rade u Zenici, Visokom, Brezi, Kaknju, Varešu, Doboj-Jugu, Tešnju i Maglaju. Također, imamo dvije ambulante u KPZ Zenica

i Busovača gdje se obavljaju mjesečni kontrolni pregledi i vrši podjela supstitucione terapije. Sa ovakvim radom na terenu, Zavod je jedina ustanova u BiH koja je načinila decentralizaciju u distribuciji supstitucione terapije i jedina ustanova koja omogućava pacijentu da u svojoj općini/gradu ima medicinsku uslugu ove vrste. U tu svrhu obavlja se ogroman terenski rad. Svakog utorka jedna ekipa sa ljekarom neuropsihijatom i dva medicinska tehničara ide službenim autom u tri grada kantona. Četvrtkom (ili nekad drugim danom u sedmici), odlazi druga ekipa sa psihologom, socijalnim radnikom i glavnim medicinskim tehničarom u pružanju usluga iz svog djelokruga rada. Treća ekipa koja pripada primarnoj prevenciji, obilazi teren baveći se prevencijom bolesti ovisnosti koja je u godini pandemije reducirana. Tokom 2019. godine uvedena je podjela suboxona na terenu. Do tada, bila je samo podjela metadona na terenu.

III 1.5. Supstitucionna terapija

Ukupno na supstitucionoj terapiji od osnivanja Zavoda bilo je **932** pacijenata. Trenutno je **314** pacijenata na supstituciji od kojih **243** na metadonskoj i **71** suboksonskoj terapiji. U prošloj godini je bilo **309** pacijenata od kojih **233** na metadonskoj i **76** na suboksonskoj terapiji. Broj pacijenata se uglavnom održava na istoj razini. Preporuka Evropskog monitoringa za supstitucionu terapiju je jedna trećina na suboxonu, a dvije trećine metadonu. Dok je u Zavodu četvrtina pacijenata na suboxonu, a tri četvrtine na metadonu.

Struktura pacijenata po uzrastu: najstariji ima 61 godinu, najmlađi 21 godina, prosjek godina je 40.

Struktura pacijenata po spolu: na metadonu je 223 muškaraca i 20 žena, na Suboxonu je 69 muškaraca i 2 žene. U prosjeku 93% muškaraca i 7% žena

Doze: Srednja doza metadona bila je 64 mg/dan (u 2019. 69 mg/dan i u 2018. godini 74 mg/dan), a srednja doza Suboxona 6,99 mg/dan, u 2019. Godini 7 mg/dan, (2018 god. 6,57 mg/dan). Kao što se vidi iz gore navedenog, doza metadona je pala od 74 mg/dan u 2018. godini do 64 mg/dan u 2020. godini.

Tabela br 11. Broj pacijenata na supstitucionoj terapiji po gradovima Ze-Do kantona								
Grad	Zenica	Tešanj	Dob. jug	Maglaj	Visoko	Kakanj	Breza	KPZ
Br.Pac.	211	30	3	3	21	10	13	23

III 1.5.1. Metadonska terapija

Usluge davanja metadona

U toku 2020. godine je na 11 punktova pojedinačno izdato **78405** doza lijeka rastvorenog u soku. Od toga dato je **53479** doza u Zenici (Ambulanta), na Detoxu **1019**, a ostalo na terenu. Svaka ova usluga podrazumijeva kontakt sa pacijentom i niz radnji u vezi sa pripremom, izdavanjem i obradom podataka.

Tabela broj 12. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2020. god.

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	4237	54	93	555	252	304	62	558	93	65	6273
	Februar	3964	109	87	508	232	285	58	548	87	68	5946
	Mart	4329	79	93	560	242	281	62	619	59	93	6417
	April	4270	68	89	570	239	270	60	600	60	80	6306
	Maj	4593	116	93	589	248	279	62	626	56	62	6724
	Juni	4541	90	90	570	240	270	60	631	56	61	6609
	Juli	4640	140	93	555	248	279	61	657	31	78	6782
	August	4601	45	93	585	247	278	62	651	31	62	6655
	Septembar	4482	58	90	610	240	270	60	631	30	60	6531
	Oktobar	4544	102	93	631	248	276	62	606	31	76	6669
	Novembar	4518	64	90	612	268	295	60	598	30	60	6595
	Decembar	4760	94	93	592	279	310	62	629	30	49	6898
	UKUPNO	53479	1019	1097	6937	2983	3397	731	7354	594	814	78405

Tabela broj 13. Broj usluga na metadonskoj terapiji po punktovima u 2019. god.

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	4439	68	93	570	248	257	62	729	65	28	6559
	Februar	4009	56	84	556	222	224	56	647	68	28	5950
	Mart	4441	61	93	600	254	245	62	713	62	36	6567
	April	4273	35	90	542	266	240	60	681	87	31	6305
	Maj	4328	28	93	555	277	248	62	693	93	31	6408
	Juni	4184	36	90	489	262	254	60	658	90	30	6153
	Juli	4231	61	93	496	279	279	62	637	93	31	6262
	August	4285	59	93	496	270	278	62	606	93	31	6273
	Septembar	4225	126	90	494	263	271	60	596	95	30	6250
	Oktobar	4320	92	93	533	273	309	62	573	92	44	6391
	Novembar	4104	67	90	534	261	299	60	535	93	60	6103
	Decembar	4224	90	90	554	261	309	62	555	93	62	6300
	UKUPNO	51063	779	1092	6419	3136	3213	730	7623	1024	442	75521

Ukupno je izdato **78405** doza metadona u 2020. i **75521** u 2019. godini. Ukupan broj usluga na metadonskoj terapiji u toku 2020. godine nešto je veći u odnosu na 2019. godinu. Razlog je povećan broj pacijenata na metadonskom programu.

Potrošnja metadona

U 2020. godini potrošili smo 526349,5 ml (**526,3 l**), U 2019. godini smo izdali 550656 mililitara solucije metadona (550,6 litara!).

Tabela broj 14. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2020. god.

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	30320	290.5	392	3941	1321.5	1693	238	4227.5	558	565	43546.5
	Februar	27926	590	352	3606.5	1278.5	1529	224	4167	238	545	40456
	Mart	31050	199	401.5	4386.5	1369.5	1504	280	5131.5	545	649	45516
	April	32515.5	454.5	375.5	3668	1270.5	1715	224	4130	476	562.5	45391.5
	Maj	27683	622	358.5	3668	1291.5	1372	224	4154.5	440.5	449.5	40263.5
	Juni	31336.5	604.5	403.5	4585	1536.5	1372	278	5306	537.5	413	46372.5
	Juli	32435.5	778.5	384	3380	1232	1715	224	4228	280	466.5	45123.5
	August	29487.5	178.1	350	4500	1232	1372	224	4235	280	316	42174.6
	Septembar	29904.5	302	403.5	3787	1547	1372	280	5320	350	231	43497
	Oktobar	30922	627.4	384	3806.5	1232	1698.5	224	3909.5	280	285	43368.9
	Novembar	30084.5	325.5	350	4743.5	1344	1420	224	4186	280	142	43099.5
	Decembar	33115	754.5	429	3823.5	1680	1750.5	280	5207.5	350	150	47540
	UKUPNO	366780	5726.5	4583.5	47895.5	16335	18513	2924	54202.5	4615	4774.5	526349.5

Tabela broj 15. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2019. godini

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busova	UKUPNO
Mjesec	Januar	34624,5	490	350	4191,5	1392,5	1541	297	5411	280	308	48885,5
	Februar	32367,5	325,5	375,5	4877,5	1367	1693	252	5689	343	315	47605
	Mart	34407,5	198	335	4403	1338,5	1485	252	5329	243	412	48403
	April	34451,5	150,5	378,5	4891	1639,5	1578,5	315	6174,5	601	237	50417
	Maj	32941,5	138	346	4267	1306,5	1579	261	5516	573	256	47184
	Juni	28626	285,5	322	3537	1370	1427,5	243	4769,5	543	270	41393,5
	Juli	30955	230,5	375	4178	1532	1706,5	315	5426,5	537	279	45534,5
	August	31515,5	367,5	332	3760	1384,5	1763,5	252	4846,5	541	279	45041,5
	Septembar	30369	584,5	361	4037,5	1340	1750,5	252	4905,5	514	281	44395
	Oktobar	30421,5	321,5	308	3829	1402	1644	315	4396	548	398	43583
	Novembar	29813,5	188	354	3954,5	1328,5	1682	252	4268	597	510	42947,5
	Decembar	30975,5	447	376	4308,5	1437,5	1735	315	4607,5	537,5	527	45266,5
	UKUPNO	381468,5	3726,5	4213	50234,5	16838,5	19585,5	3321	61339	5857,5	4072	550656

Tabela broj 16. Potrošnja metadona u mililitrima po gradovima i mjesecima u 2018. god.

	Grad	Zenica	Detox	Vareš	Visoko	Breza	Kakanj	Doboj-Jug	Tešanj	Maglaj	KPZ Busov	UKUPNO
Mjesec	Januar	35827	97	424	5216	1328	1584	1587,5	5545	330	346	52284,5
	Februar	32466	52	300	4463,5	1465,5	1562	136,5	5922,5	308	181	46857
	Mart	36139,5	240,5	392	4735,5	1471	1777,5	122,5	6182,5	362,5	208	51631,5
	April	36136,5	213,5	400,5	4963	1452	1689	237,5	6507	356,5	180	52135,5
	Maj	35590,5	261	415	4194	1322,5	1578,5	325,5	6026	322	134	50169
	Juni	34730,5	235	493,5	4610,5	1338,5	1829	252	6128	368	112	50097
	Juli	35166	562	569	4858,5	1325	1632	315	6452	356,5	24,5	51260,5
	August	35929,5	497	523,5	4150,5	1411,5	1714,5	246	6041	371,5	135	51020
	Septembar	31529	226,5	430,5	3766	1222	1486	252	5451,5	357	0	44720,5
	Oktobar	35567,5	354,5	496,5	4569,5	1439	1757	315	6358	442	400	51699
	Novembar	35830,5	537	436	4561	1483	1942	252	5859	629	0	51529,5
	Decembar	35156,5	382	412	5000,5	1491,5	1839,5	270	6355	644	0	51551
	UKUPNO	420069	3658	5292,5	55088,5	16749,5	20391	4311,5	72827,5	4847	1720,5	604955

Količina utrošenog metadona u 2020. godini je za 24 l manja u odnosu na 2019. godinu, a za 78 l manja u odnosu na 2018. godinu, a razlog je smanjenje srednje doze metadona, a smanjenje srednje doze je izraz uspješnog liječenja i trenda da se pacijenti uvode u stabilne doze održavanja, ili uspješnog skidanja sa opijatskih sredstava.

III 1.5.2. Terapija Suboxonom

Od 2013. godine u Zavodu se uvodi novi lijek u tretmanu opijatske ovisnosti, a to je Suboxon. Terapija Suboxonom se na početku administracije, odnosno, prve 2-4 sedmice davanja, daje supervizirano u ustanovi. Nakon postizanja sigurnosti i stabilizacije pacijenata, koji pokazuje motivaciju i dobar uvid u svoje stanje, suboxon se daje za „ponijeti kući“. Nastavljaju se dogovoreni kontrolni pregledi i testiranja na opijate. u Zavodu za 7-14 dana. Ukoliko je pacijent pozitivan na opijate vraća se na supervizirano davanje lijeka u Zavodu ili se pravi transfer na metadon. Naše iskustvo sa ovim lijekom je pokazalo da nema prednosti nad metadonom i svaki lijek ima svoju indikaciju.

Usluga izdavanja Suboxona

U 2020. godini u Zavodu je izdato 21903 pojedinačnih doza suboxona, u 2019. godini 27891 doze i u 2018. godini smo izdali 30814 doza.

Tabela broj 17. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2020. godini

	Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	UKUPNO
Mjesec	Januar	1824	3	18	57	0	1902
	Februar	1641	0	0	57	0	1698
	Mart	1780	0	0	62	0	1842
	April	1732	0	0	60	0	1792
	Maj	1739	2	0	62	0	1803
	Juni	1681	10	0	60	0	1751
	Juli	1790	12	0	62	6	1870
	August	1723	8	11	62	0	1804
	Septembar	1748	26	16	60	0	1850
	Oktobar	1847	21	12	62	0	1942
	Novembar	1797	2	28	0	6	1833
	Decembar	1816	0	0	0	0	1816
	UKUPNO	21118	84	85	604	12	21903

Tabela broj 18. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2019. godini

	Grad	Zenica	Detox	KPZ Busovača	Doboj Jug	Tešanj	UKUPNO
Mjesec	Januar	2593	25	0	0	0	2618
	Februar	2286	56	0	0	0	2342
	Mart	2449	10	4	0	0	2463
	April	2328	37	1	0	0	2366
	Maj	2345	43	0	0	0	2388
	Juni	2286	30	0	0	0	2316
	Juli	2311	42	0	0	0	2353
	August	2245	15	0	0	0	2260
	Septembar	2159	8	0	0	0	2167
	Oktobar	2190	6	0	0	0	2196
	Novembar	2143	44	0	0	25	2212
	Decembar	2169	4	0	2	35	2210
	UKUPNO	27504	320	5	2	60	27891

Tabela broj 19. Broj pruženih usluga na suboxonskoj terapiji u 2018. godini

MJESEC	ZENICA	DETOX	KPZ BUSOVAČA	UKUPNO
Januar	2607	19	45	2671
Februar	2382	19	23	2424
Mart	2633	23	0	2656
April	2454	8	0	2462
Maj	2556	25	0	2581
Juni	2439	53	0	2492
Juli	2498	23	0	2521
Avugust	2550	36	0	2586
Septembar	2549	38	0	2587
Oktombar	2657	0	0	2657
Novembar	2546	0	0	2546
Decembar	2619	0	12	2631
UKUPNO	30490	244	68	30814

U toku 2020. godini broj usluga u podjeli suboxona manji je za 5,988 doza u odnosu na 2019. godinu i za 8,911 doza manji u odnosu na 2018 godinu. Broj usluga u podjeli suboxona je manji zbog manjeg broja pacijenata na suboksonskoj terapiji u odnosu na 2018. i 2019. godinu.

Potrošnja Suboxona

U 2020. godini pacijentima je izdato 138961 mg suboxona, a u 2019. godini količina izdatog suboksona je bila 161390mg.

Vidljivo iz tabelarnog prikaza

Tabela broj 20. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2020. godini u mg.							
	Grad	Zenica	Detox	Doboj Jug	Tešanj	KPZ Busovača	UKUPNO
Mjesec	Januar	12382	24	38	480	0	12924
	Februar	11234	0	0	448	0	11682
	Mart	13037	0	0	672	0	13709
	April	12216	0	0	448	0	12664
	Maj	9872	16	0	448	0	10336
	Juni	11810	84	0	448	0	12342
	Juli	1182	120	0	448	48	1798
	August	11276	64	88	448	0	11876
	Septembar	12184	304	168	672	0	13328
	Oktobar	12010	172	56	336	0	12574
	Novembar	11958	0	224	0	48	12230
	Decembar	13498	0	0	0	0	13498
	UKUPNO	132659	784	574	4848	96	138961

Tabela broj 21. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2019. godini u mg.							
	Grad	Zenica	Detox	KPZ Busovača	Doboj Jug	Tešanj	UKUPNO
Mjesec	Januar	15411	191	0	0	0	15602
	Februar	13161	191	0	0	0	13352
	Mart	13509	9,5	32	0	0	13550,5
	April	13955	178	8	0	0	14141
	Maj	12987	216,5	0	0	0	13203,5
	Juni	11902	209	0	0	0	12111
	Juli	13612	346	0	0	0	13958
	August	13223	52	0	0	0	13275
	Septembar	12429	100	0	0	0	12529
	Oktobar	12470	19	0	0	0	12489
	Novembar	12809	131	0	0	208	13148
	Decembar	13727	4	0	28	272	14031
	UKUPNO	159195	1647	40	28	480	161390

Tabela broj 22. Utrošak suboxona po mjes. i punktovima u 2018. godini u mg.				
MJESEC	ZENICA (mg)	DETOX (mg)	KPZ BUSOVAČA (mg)	UKUPNO (mg)
Januar	15074	144	304	15522
Februar	13186	150	184	13520
Mart	14720	142		14862
April	14124	24		14148
Maj	13341	226		13567
Juni	13238	267		13505
Juli	14429	188		14617
Avgust	14519	145		14664
Septembar	13402	135,5		13537,5
Oktombar	15255	0		15255
Novembar	14271	0		14271
Decembar	14322	0	96	14418
UKUPNO	169881	1421,5	584	171886,5

Količina utrošenog suboxona u 2020. godini za 22,429 mg je manja u odnosu na 2019. godinu, i za 32,925 mg u odnosu na 2018. godinu, zbog manjeg broja pacijenata na suboksonu u odnosu na 2018. Godinu, te i smanjenje doze suboxona u odnosu na predhodnu godinu.

III 1.6. Testiranje na markere hepatita B,C i HIV-a

Od ukupnog broja opijatskih ovisnika 521 pacijent je testiran na hepatitis (B i C), na hepatitis C bilo je 180 pozitivnih, dok je njih 10 pozitivno na hepatitis B. Nije bilo HIV pozitivnih pacijenata. Od ukupnog broja novootkrivenih pacijenata, kako u 2019 godini, tako i 2020 godini nijedan pacijent nije pozitivan na C niti na B hepatitis. To je pokazatelj da se pacijenti relativno na vrijeme uključuju u terapijske programe, odnosno prije nego su stekli komplikacije vezane za konzumiranje psihoaktivnih sredstava.

Novoregistrovani pacijenti se upućuju na infektivnu kliniku da se testiraju na hepatitis B, C i HIV. Također, jednom godišnje dolazi ekipa s infektivne klinike da retestiraju naše pacijente u sklopu Svjetskog dana borbe protiv HIV-a. Od novoregistrovanih pacijenata nije bilo pozitivnih na hepatitis niti na HIV.

Krajem 2020. godine Zavod je izabran da učestvuje u aktivnostima Asocijacije infektologa BiH-a u ranom otkrivanju, upućivanju i liječenju pacijenata s hroničnim hepatitisom C u Bosni i Hercegovini kojeg realizira AI BiH uz podršku AbbVie d.o.o., tako da su pacijenti Zavoda prvi uključeni u ovaj program.

III 1.7. Rad psihologa i socijalnog radnika u Ambulanti

Rad psihologa i socijalnog radnika u 2020. godini bio je uslovljen organizacijom rada u uslovima pandemije Covid- 19. Njihov rad je bio usmjeren na pružanje podrške pacijentima u stabilizaciji stanja i rješavanju kriza. Psiholozi i socijalni radnici Zavoda redovno učestvuju u aktivnostima Savjetovališta što podrazumijeva i održavanje predhospitalne, posthospitalne, grupe sa roditeljima, grupe apstinenata itd. Rad ne terenu, također je bio uslovljen pandemijskim uslovima. Tokom 2020. godine ukupno je pruženo 1200 psiholoških usluga, što je za 746 usluga manje u odnosu na 2019. godina. Pad broja usluga je u prvom redu uzrokovan organizacijom i načinom rada tokom pandemije koronavirusa.

Tabela broj 23: Ukupan broj psiholoških usluga po mjesecima u 2020. godini

R/B	Mjesec	Broj usluga
1.	Januar	125
2.	Februar	109
3.	Mart	59
4.	April	72
5.	Maj	94
6.	Juni	146
7.	Juli	101
8.	Avgust	40
9.	Septembar	178
10.	Oktobar	55
11.	Novembar	94
12.	Decembar	127
Ukupno		1.200

Kao što je ranije pomenuto, rad psihologa je bio prilagođen aktuelnoj epidemiološkoj situaciji odnosno pandemiji Covid-19 u 2020. godini, te u skladu sa propisanim mjerama kriznih štabova, rad psihologa realizovan je u dogovoru sa šefom i propisima/odlukama direktora Zavoda. Vrste usluga koje je provodio psiholog u ambulanti su: psihološko savjetovanje, individualna psihoterapija, suportivna terapija, klinički intervju, psihološki testovi, bračna psihoterapija, edukacije (CZMZ, učenici, Dom i porodica, psihološko savjetovanje putem telefona).

Vrste psiholoških usluga i broj tokom 2020. godine

Psihoterapija	67
Psihološko savjetovanje	477
Suportivna terapija	198
Klinički intervju	36
Telefonski pozivi	182
Bračna psihoterapija	2
Izveštaji za van.kant.pacijente	238
Ukupan broj usluga	1200

III 1.7.1. Rad socijalnog radnika u Ambulanti

Rad socijalnog radnika u Ambulanti u 2020. godini obilježen i uslovima organizacije rada uzrokovane koronavirusom. Ukupno je pruženo 1194 usluga, što je za 302 usluge manje u odnosu na 2019. godinu. Rad socijalnog radnika opisan je u posebnom izvještaju Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju. Rad sa pacijentima od marta mjeseca 2020. godine bio je prilagođen epidemiološkim uslovima uzrokovanim koronavirusom, što je uticalo na smanjeni obim usluga. Od 01.01.2020. godine akt za produžavanje zdravstvenog osiguranja ovisnika izdaju se samo za pacijente koji izlaze sa stacionarnog liječenja. To je razlog vidnog smanjenja broja izdatih potvrda u tu svrhu.

Tabela broj 24: Ukupan usluga socijalnog radnika u ambulanti Zavoda u 2019/2020. god.

r/b	Aktivnost	2019	2020
1.	Individualni rad sa pacijentima	1496	1194
2.	Saradnja sa lokalnom zajednicom i ustanovana (dopisi: zdravstveno osiguranje; socijalna, pomoć; sud i sl.)	176	87
3.	Broj vankantonalnih pacijenta (vođenje evidencije i koordinacija)	55	49
4.	Broj akata u provođenju odluka o liječenju vankantonalnih pacijenata	393	321
6.	Broj sudskih pacijenata	8	5
7.	Broj pacijenata upućenih u terapijske zajednice:		
8.	- TZ Marijanovac	2	2
9.	- TZ Crops	9	7

III 2. Odjeljenje za stacionarni tretman - Detoks

Rad Odjeljenja za stacionarni tretman- Detox u 2020. godini karakterisali su otežani uslovi rada zbog pandemije korona virusa. Zbog potrebe provođenja preporučenih epidemioloških mjera te nepovoljnih građevinskih uslova nije bio moguć rad odjeljenja u punom kapacitetu što je u konačnici dovelo do manjeg broja tretiranih pacijenata u odnosu na prethodne godine. U posmatranom periodu nije bilo COVID infekcije ni među pacijentima, a ni među osobljem što je omogućilo kontinuitet rada na Odjeljenju za stacionarni tretman- Detox i održavanje dostignutog nivoa pružanja zdravstvene zaštite. U predloženoj organizaciji postelnog kapaciteta, da se 30% postelja fizički odvoji i bude priprema za prijem „kovid pacijenata“, učinili smo moguće razdvajanje postelnog fonda.. Preostali posteljni kapacitet je bio popunjen u prosječno više od 90%.

III 2.1.Struktura pacijenata

Broj liječenih pacijenata u proteklom periodu sa komparativnim uvidom predstavljen je u sljedećoj tabeli.

Tabela broj 25. Komparacija broja pacijenata 2008.-2020. godine													
Godina	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Broj pacij.	35	72	65	66	72	83	95	113	133	121	93	101	52

Tabela broj 26. Odnos kantonalni/vankantonalni pacijenti 2012/2020									
Godina	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pacijenti Ze-Do Kanton	48 (66,6%)	60 (72,2%)	74 (77,8)	72 (63,7%)	79 (59,4%)	75 (1,9%)	56 (60,1%)	59 (58,4)	26 (50%)
Vankantonalni pacijenti	22 (31,4%)	21 (25,3%)	19 (20%)	33 (29,2%)	45 (33,8%)	45 (37,1%)	36 (38,7%)	41 (40,5)	25 (48,8)
Sudski pacijenti (Ze-Do kant.)	2 (2,7%)	2 (2,4%)	2 (2,1%)	4 (3,5%)	5 (3,8%)	1 (0,8%)	3 (3,2%)	1 (1%)	1 (1,1%)
Samofinancirajući pacijenti	0	0	0	4 (3,5%)	4 (3%)	0	1 (1,1%)	0	
Ukupno	72	83	95	113	133	121	96	101	52

Zbog ranije navedenih razloga došlo je do smanjenja broja tretiranih pacijenata, tako da u svim slučajevima gdje hospitalizacija nije bila striktno indicirana, tretman se provodio ambulantno shodno propisanim epidemiološkim mjerama. Uprkos pandemijskom okruženju, održana je saradnja sa SBK odakle je najveći broj vankantonalnih pacijenata.

Tabela broj 27. Struktura pacijenata po općinama 2019./2020. godine

Općina/Godina	2019	2020
Zenica	26 (25,74%)	12 (23,07%)
Tešanj	10 (9,90%)	2 (3,84%)
Vareš	0	0
Bugojno	8 (7,92%)	5 (9,61%)
Visoko	13 (12,87%)	2 (3,84%)
Kakanj	1 (0,99%)	1 (1,92%)
Breza	3 (2,97%)	1 (1,92%)
Maglaj	4 (3,96%)	4 (7,69%)
Gornji Vakuf/Uskoplje	1 (0,99%)	0 (0%)
Vitez	6 (5,94%)	4 (7,69%)
Travnik	11 (10,89%)	6 (11,53%)
Doboj Jug	1 (0,99%)	0 (0%)
Donji Vakuf	3 (2,97%)	1 (1,92%)
Zavidovići	1 (0,99%)	2 (3,84%)
Odžak	1 (0,99%)	1 (1,92%)
Kiseljak	3 (2,97%)	0 (0%)
Busovača	2 (1,98%)	0 (0%)
Žepče	1 (0,99%)	3 (5,76%)
Novi Travnik	2 (1,98%)	5 (9,67%)
Kreševo	3 (2,97%)	0
Jajce	1 (0,99%)	2 (3,84%)
UKUPNO	101 (100%)	51 (100%)

Tabela broj 28. Struktura pacijenata po spolu 2018./2020. godine

Godina	2018	2019	2020
Muški	(89,24%)	(91,08%)	(94,23%)
Ženski	(10,76%)	(8,92%)	(5,77%)

Održana je korelacija između procenta stacionarno tretiranih ovisnica i procenta ovisnica koje se tretiraju ambulantno što je u skladu sa svjetskim standardima (10% ovisnica od ukupnog broja).

Tabela broj 29. Prosječna starost pacijenata na dan prijema 2018./2020. godina

Godina	2018	2019	2020
Prosječna starost	35,68 godina	39,12 godina	40,5 godina

U 2020. godini nastavljen je trend rasta prosječne starosti pacijenata. Ovo se objašnjava većim brojem pacijenata sa komplikacijama bolesti ovisnosti koji po pravilu imaju duži ovisnički staž i starije su životne dobia čija je indikacija za prijem bila prioritarna.

Tabela broj 30. Krvlju prenosive infekcije kod pacijenata 2018./2020. godina

Godina	2018	2019	2020
HCV pozitivni	6 (6,45%)	0 (0%)	0(0%)
HBV pozitivni	0	0	0(0)
HIV pozitivni	0	0	0(0%)

U 2020. godini broj pozitivnih pacijenata na Hepatitis C i B je 0, tako se nastavlja trend iz predhodne godine, što je ubjedljivo najniža stopa infekcije u bliskom i daljem geografskom okruženju. Veoma je ohrabrujuće sa epidemiološkog i javnozdravstvenog aspekta da i dalje nemamo ovisnika zaraženih virusom HIV-a. Ovi podaci dodatno dobijaju na značaju u pandemijskom javnozdravstvenom okruženju.

Tabela broj 31. Broj intravenskih ovisnika 2018./2020. godina

Godina	2018	2019	2020
Broj intravenskih ovisnika	28 (30,10%)	22 (21,78%)	4(7,69%)

Zabilježen je dalji pad broja tretiranih intravenskih ovisnika koji slijedi identičan trend u ambulantno polikliničkom dijelu Zavoda. U 2020 godini je inače smanjen broj tretiran ovisnika o opijatima a mali broj intravenoznih korisnika opijata je znak da se pacijenti u ranoj fazi uključuju u terapijski program, a ujedno se sačuvaju krvluprenosivih bolesti kao što smo već pomenuli (Hepatitis C, hepatitis B i HIV).

Tabela broj 32. Trajanje hospitalizacije 2018./2020. godina

Godina	2018	2019	2020
Minimalno bolničkih dana	1	1	4
Maksimalno bolničkih dana	73	68	51
Prosječno bolničkih dana	26,08	25,89	29

Uprkos povećanom broju ovisnika sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom i alkoholičara sa oštećenjima somatskog i duševnog zdravlja poboljšanjem kvalitete tretmana nije došlo do bitnijeg prolongiranja dužine tretmana na odjeljenju što prati slične trendove u sličnim institucijama u bližem geografskom okruženju.

Tabela broj 33. Doza metadona na prijemu 2017./2020. godina

Godina	2017	2018	2019	2020
Min doza MT na prijemu	20 mg	20 mg	30 mg	20 mg
Max. doza MT na prijemu	180 mg	180 mg	130 mg	120 mg
Prosječna doza MT	61,5 mg	60,5 mg	57,90 mg	55,5 mg

Nastavljen je trend daljeg pada prosječne doze supstitucione terapije na Odjeljenju za stacionarni tretman-Detoks što je odraz ranog uključivanja u terapijski program, te održavanjem kvalitete rada na odjeljenju kao i racionalnog uključivanja u psihotretman i radno-okupacione programe pacijenata.

Tabela broj 34. Broj pacijenata uključenih u suboxonsku terapiju 2018. /2020. godine

Godina	2018	2019	2020
Uključeni na Suboxone	4	10	2

Obzirom na promjenu kriterija za uključivanje u terapiju suboxonom, ista se rutinski provodi u ambulantno polikliničkim uslovima u Zavodu, te se zbog toga pacijenti najčešće ne hospitaliziraju.

Tabela broj 35. Broj pacijenata uključenih u terapiju disulfiramom 2018./2020. godine

Godina	2018	2019	2020
Uključeni na Disulfiram	6	0	0
Uključeni na Disulfiram Depo preparat	0	0	0

Identična je i situacija sa averzivnom terapijom disulfiramom koja se rutinski provodi u ambulantno-polikliničkim uslovima. I dalje smo jedina zdravstvena ustanova u BiH koja za sada primjenjuje ovu vrstu terapije (nije bilo indikacije za ovaj lijek u toku protekle godine).

Tabela broj 36. Prosječno trajanje detoksifikacije 2018./2019. godina

Godina	2018	2019	2020
Trajanje detoksifikacije/dana	26,60	25,33	22,73

Prosječno trajanje detoksifikacionog procesa u toku 2020. godine je skraćeno, opet je isti razlog, relativno pravovremeno ili rano uključivanje u program detoksifikacije koja je tim efikasnija, pacijenti bez komplikacija sa pratećim infekcijama, te opće stanje pacijenata bolje.

Tabela broj 37. Medicinske procedure na odjeljenju

Godina	2018	2018	2019	2019	2020	2020
Opće-medicinski pregledi	Prvi	Kontrolni	Prvi	Kontrolni	Prvi	Kontrolni
	92	460	101	505	58	260
Psihijatrijski pregledi	92	460	101	505	58	260
Neurološki pregledi	92	460	101	505	52	260
UKUPNO PREGLEDA	276	1280	303	1065	168	780

Tabela broj 38. Socio i psihodijagnostika na prijemu 2019./2020. godina

Godina	2019	2020
Psihodiagnostička testiranja ukupno	201	104
MMPI	101	52
PIE	101	52
Sociodijagnostička testiranja ukupno	202	104
Socijalna anamneza	101	52
Pompidou upitnik	101	52
Ukupno	403	208

Tabela broj 39. Psihoterapijske usluge na Detoksu 2019./2020. godine

Godina	2019	2020
Sastanak terapijske zajednice	88	40
Klinički intervju	109	52
Jutarnji raport	210	106
Grupna psihoterapija	105	54
Procjena intelektualnih sposobnosti	40	18
Eksploracija ličnosti-procjena structure ličnosti	120	52
Ispitivanje pojedinih psihičkih funkcija	71	39
Psihološko savjetovanje porodice	75	0 (epidem.razlozi)
Davanje psihološke analize I nalaza	115	55
Psihološko savjetovanje I individualna Psihoterapija	231	115
Praćenje psihoterapijskog efekta	14	7
Ukupno	1178	538

Tabela broj 40. Socioterapijske usluge na Detoksu 2019./2020. godine

Godina	2019	2020
Socioterapija individualna	496	248
Socioterapija grupna	76	52
Edukativna grupa	84	52
Sociopedagoška grupa	72	52
UKUPNO	728	404

Tabela broj 41. Struktura grupne terapije 2019./2020. godine

Godina	2019	2020
Duhovna terapija		
Edukativne grupe med.tehničara	189	89
Suportivne grupe med.tehničara	288	88
Posjete iz terapijskih zajednica	74	16 (epidem.razlozi)
Muzikoterapija	131	65
Radna terapija	109	54
Art terapija	109	55
Ostali vidovi okupacione terapije	142	71
UKUPNO	1042	438

Tabela broj 42. Vidovi okupacione terapije na Detoksu 2019/2020. godine

Godina	2019	2020
Muzikoterapija	105	65
Radna terapija	118	54
Art terapija	114	55
Ostali vidovi okupacione terapije	110	71
UKUPNO	447	245

Tabela broj 43. Struktura patologije na Detoksu 2018./2020. godine			
Godina	2018	2019	2020
Ovisnost o opijatima F11.2	45(47,31%)	48 (52,1%)	22 (42,30%)
Ovisnost o sedativima F13.2	2(2,15%)	8 (7,9%)	3 (5,76%)
Ovisnost o analgeticima F19.2	3(3,22%)	2 (1,9%)	5 (9,61%)
Alkoholizam F10.2	34(36,55%)	36 (35,6%)	22 (42,30%)
Ovisnost o kanabinoidima F12.2	1(1,07%)	1 (0,9%)	0
Ovisnost o stimulansima F15.2	7(7,52%)	6 (5,9%)	0
Ukupno	92 (100%)	101 (100%)	52(100%)

Nastavljen je trend učešća patologije iz predhodnih godina, iako ovaj broj pacijenata i stroga indikacija za prijem usljed situacije pandemije kovida nije sigurna u donošenju kvalitetnog suda o distribuciji patologije u vremenu 2020 e godine.

Tabela broj 44. Broj bo dana		
Godina	2019	2020
Ukupno	105 %	61,15% (30% za COViD)

Identična je situacija i sa iskorištenosti postelnog fonda budući da se zbog provođenja epidemioloških mjera i nepovoljnih građevinskih uslova moralo raditi sa smanjenim brojem postelnog kapaciteta, odnosno manjim brojem pacijenata.

Tabela broj 45. Otpusti sa Detoksa prema načinu odlaska 2018./2020. god.			
Godina	2018	2019	2020
Regularan otpust	75 (80,64%)	76 (75,2%)	44 (84,61%)
Samovoljni prekid tretmana	18 (19,36%)	15 (24,7%)	8 (15,39%)
Prekid tretmana zbog kršenja terapijskog ugovora	0	0	0

U 2019. godini je postignut procenat uspješnost iznad 85% na Odjeljenju za stacionarni tretman što se objektivno nije očekivalo obzirom da se tretirao veći broj pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom i kompleksnom patologijom kao i veći broj pacijenata koji su tretirani zbog alkoholizma što je bilo povezano sa većim brojem intoksikacija i drugih komplikacija somatske i psihijatrijske prirode. Obzirom da se radilo o prijemima sa stogom indikacijom za prijem, prisutna patologija pacijenata je bila sa većom stopom psihijatrijskog komorbiditeta, odnosno porast ukupnog broja tretiranih pacijenata sa dvojnomo psihijatrijskom dijagnozom. Druga dijagnoza je iz domena poremećaji ličnosti F 60-F69 iako je sve veći broj pacijenata sa poremećajima afekta (F30-39), stresom izazvanih poremećaja (F40-49) uključujući tu i PTSD te psihotičnih poremećaja (F20-29)).

III 2.2. Zaključak

Analizom podataka može se zaključiti da se izvršene sve planirane aktivnosti i da je održan relativno visok nivo pružanja zdravstvenih usluga na Odjeljenju za stacionarni tretman uprkos nepovoljnim uslovima rada u vrijeme pandemije što se odrazilo na sve faze provođenja terapijskog procesa. Glavni limitirajući faktor za dalji razvoj Odjeljenja i dalje predstavlja nedostatak prostora za adekvatno provođenje terapijskih procedura , osobito u situaciji potrebnereorganizacije radi mjera u sklopu pandemije Covid bolesti. koji je ostao identičan onome prije dogradnje.

IV ODJELJENJE ZA REHABILITACIJU I RESOCIJALIZACIJU

Resocijalizacija predstavlja planski i sistematski proces korigovanja društveno neprilagođenih stavova, uvjerenja, sistema vrijednosti i asocijalnog ponašanja. Kao posljedica ovisnosti i nekonvencionalnog načina življenja dolazi do poremećaja odnosa između ovisnika i njegove okoline i upravo to se rehabilitacijom nastoji prevazići. Kroz proces rehabilitacije i resocijalizacije ovisnik nastoji da ponovo izgradi život, da obnovi ranija prijateljstva, porodične veze, da nastavi školovanje, pronađe zaposlenje, kako bi postao zdrav član društva. U rehabilitacionom procesu, pored mjera socijalne i profesionalne rehabilitacije, podrazumijevaju se i druge socioterapijske metode i postupci radi ponovnog prilagođavanja i uspostavljanja novih odnosa između liječenja osobe i sredine u koju se vraća. Sve navedene mjere se nazivaju procesom resocijalizacije, a koje Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju (u daljem tekstu: Odjeljenje) primjenjuje u svom radu.

Aktivnosti Odjeljenja u izvještajnom periodu definisane su i određene Godišnjim planom rada Zavoda i Godišnjim planom rada Odjeljenja za 2020. godinu. Planom rada postavljeni su osnovni strateški ciljevi. Osnovni strateški ciljevi Odjeljenja bili su:

- Zadržati dostignuti nivo usluga zdravstvene i socijalne zaštite u posebnim okolnostima socijalne distance uzrokovane epidemiološkim mjerama zbog novonastale situacije ;
- Zadržati ili unaprijediti intersektorsku saradnju
- Saradnja sa terapijskim zajednicama i smještaj pacijenata;
- Zadržati postignuti dogovor oko zdravstvenog osiguranja korisnika Zavoda;
- Adekvatno i sigurno vođenje i evidentiranje podataka (POMPIDU upitnik);
- Unaprijediti aktivnosti na provođenju mjera obaveznog liječenja;
- Vođenje procesa akreditacije Zavoda i provođenje akreditacijskih standarda;
- Jačanje ličnih kompetencije i vještina uposlenika kroz kontinuiranu internu i eksternu edukaciju;

U skladu sa mogućnostima i nastaloj epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj koronavirusom, postavljeni strateški ciljevi Odjeljenja su djelimično realizovani. Uz saradnju i adekvatnu kontinuiranu koordinaciju sa ostalim organizacionim jedinicama Zavoda usvojeni Plan za 2020. godinu je ostvaren uz zadovoljavajući pozitivan efekat u ukupnom radu Zavoda.

Prvi cilj u smislu pružanja zdravstvenih i socijalnih usluga prema pacijentu provodile su se unutar izgrađenih sistema. Usluge su pružane u okviru ambulantnog i stacionarnog tretmana i aktivnostima u lokalnoj zajednici. Ukupno je osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju tokom 2020. godine pružilo **1869 usluga**. U 2019. godini, osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju pružilo je ukupno **2544 usluge**, što je za 675 usluga manje u odnosu na 2020. godinu. Osnovni razlog pada pruženih usluga jeste nastala epidemiološka situacija uzrokovana koronavirusom i prilagođavanje mjerama od strane kriznih štabova.

Također, od 01.01.2020. godine potvrde za produžavanje zdravstvenog osiguranja pacijentima Zavoda izdavale su se samo za pacijente koji se otpuštaju sa stacionarnog liječenja, tako da je i znatno smanjen broj izdatih potvrda o liječenju za pacijente Zavoda u 2020. godini.

U intersektorskoj saradnji nastavljena je dobra saradnja sa nadležnim ustanovama zdravstvene i socijalne zaštite. Isto je rezultiralo održavanjem visokog broja pacijenata na liječenju iz drugih kantona u odnosu na prethodne godine (u 2020. godini bilo je ukupno 49

vankantonalnih pacijenata na liječenju, a u predhodnoj godini broj pacijenata je bio 76). Rješavanje niza socijalnih problema kojima su izloženi pacijenti Zavoda u skladu sa raspoloživim mogućnostima i okolnostima može se ocijeniti dobrom i pozitivnom.

Saradnja sa terapijskim zajednicama ostvaruje se na osnovu potpisanog Ugovora Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona i tri terapijske zajednice (PROI kod Kaknja, koja je polovinom 2013. godine prestala sa radom, a nastavila je sa radom pod imenom Fenix sa novom upravom; CROPS Smoluća kod Tuzle, Marijanovac kod Banja Luke. Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona inicirao je ovakvo rješenje i predstavlja pozitivan primjer daljeg tretmana. Tokom izvještajnog perioda upućeno je **9 pacijenata na smještaj u terapijsku zajednicu** (CROPS Smoluća kod Tuzle – 7 pacijenta; Marijanovac kod Banja Luke – 2 pacijenta). U 2019. godini je bilo upućeno ukupno 16 pacijenata na smještaj u terapijsku zajednicu. Kao jedan od razloga smanjenja broja upućenih pacijenata u terapijske zajednice u 2020. godini jeste epidemiološka situacija uzrokovana koronavirusom i tokom koje određene terapijske zajednice izvjestan period nisu primale nove pacijente, iako je bio iskazan interes pacijenata Zavoda za nastavkom liječenja u terapijskim zajednicama. U 2020. godini je ukupno šest pacijenata samovoljno napustilo tretman. Uprkos epidemiološkoj situaciji može se zaključiti da je i dalje prisutna motivacija i interes za nastavak tretmana ovisnosti kroz ovaj segment -rehabilitacijski tretman u terapijskoj zajednici.

Svi pacijenti Zavoda imaju riješeno pitanje zdravstvenog osiguranja. Posredovanje u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja odvija se preko Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju. U tom smislu saradnja sa nadležnim službama za zapošljavanje u Ze-Do kantonu skoro se svakodnevno odvija i može se ocijeniti pozitivnom i primjerom kako se rješavaju praktični problemi građana i pacijenata. Također, saradnja sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Ze-Do kantona je na zavidnom nivou. Svi problemi ili nejasnoće u radu riješeni su konkretno i na obostrano zadovoljstvo, a prvenstveno u interesu pacijenata. Pored ovoga kontinuirana je saradnja i posredovanje sa drugim Zavodima zdravstvenog osiguranja ili institucija, ustanovama i službama izvan Ze-Do kantona. U cilju održavanja ovog pozitivnog trenda krajem 2019. godine održano je nekoliko sastanaka sa predstavnicima Službe za zapošljavanje i dogovoren je nastavak ovakvog pristupa po nešto izmjenjenim okolnostima, ali suštinski ostaje mogućnost dobivanja zdravstvenog osiguranja. Od 01.01.2020. godine potvrde za produžavanje zdravstvenog osiguranja pacijentima Zavoda izdaju su se samo za pacijente koji se otpuštaju sa stacionarnog liječenja.

U 2020. godini, Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju nastavilo je popunjavanje **Pompidu obrazaca**. U skladu sa instrukcijom Zavoda za javno zdravstvo FBiH i Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zeničko-dobojskog kantona unošenje podataka vrši se kontinuirano i u skladu sa instrukcijama i uputstvima. U 2020. godinu u bazu Zavoda za javno zdravstvo FBiH (obezbjedena od operatera Federalnog Zavoda) uneseno je **ukupno 204 prijave** ovisnika. Sve prijave (POMPIDU upitnici) su uredno unesene u bazu ZZJZ FBiH bez dijela koji se odnosi na povjerljive informacije pacijenta, dok su kompletni POMPIDU upitnici sa dijelom povjerljivo arhivirani unutar Zavoda u skladu sa uputstvima.

Zavod za bolesti ovisnosti provodi **mjere obaveznog liječenja** na osnovu rješenja nadležnih sudova. U ovoj godini nadležni sudovi su donijeli **šest rješenja u kojima su izrečene mjere obaveznog liječenja**, a koje će se provoditi u Zavodu. Od ukupno šest pacijenata, jedan pacijent nije pristupio liječenju u Zavod. U skladu sa Pravilnikom o provođenju mjera

obaveznog liječenja izvješteni su nadležni centri za socijalni rad i sudovi. Mjere su izricane zbog nasilja u porodici koje je vršeno kao posljedica alkoholizma. Od ukupnog broja, dvije mjere izrekao je sud u Maglaju, dvije sud u Visokom, jednu sud u Kaknju i jednu sud u Zavidovićima. U odnosu na 2019. godinu imamo **manji broj izrečenih** mjera obaveznog liječenja koje se provode u Zavodu (u 2019. godini bilo je izrečeno ukupno osam mjera obaveznog liječenja od ovisnosti).

Osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju aktivno je učestvovalo u procesu održavanja dostignutog nivoa kvalitete i sigurnosti i u procesu pripreme za reakreditaciju **(AKAZ)** Zavoda u 2020. godini. Također, osoblje je aktivno učestvovalo u izradi niza Procedura o postupanju u sklopu AKAZ-a- vezanih za kontrolu infekcija za vrijeme epidemije koronavirusa.

U okviru **edukacija**, članovi Odjeljenja prisustvuju seminarima, kongresima i drugim vrstama online eksterne edukacije u skladu sa raspoloživim kapacitetima. Također, prisustvovali su i internoj i eksternoj edukaciji na temu prevencije koronavirusa održanoj od strane direktora Zavoda i Načelnika Službe za ambulantni i stacionarni tretman Zavoda.

IV 1. Tabelarni prikaz pruženih usluga

IV.1.1. Usluge u ambulantnom tretmanu

Tabela broj 46. Pregled pruženih usluga u ambulantnom tretmanu 2019./ 2020. god.		
Vrsta usluge	2019	2020
Individualni socioterapijski rad sa klijentom	1398	1194
Grupni socioterapijski rad sa klijentima (teren)	50	15
Grupni socioterapijski rad sa saradnicima	52	15
Grupe duhovne terapije i terapije po modelu	30	15
Pompidu upitnik	94	204
TDI upitnik	94	0
Ukupno usluga u ambulanti	1718	1443

Manji broj ukupnih pruženih usluga u ambulanti Zavoda rezultat je nastale epidemiološke situacije uzrokovane koronavirusom i prilagođavanja mjerama od strane kriznih štabova.

IV.1.2. Usluge u stacionarnom tretmanu

Tabela broj 47. Pregled pruženih usluga u stacionarnom tretmanu 2019./ 2020. god.		
Vrsta usluge	2019	2020
Individualni socioterapijski tretman	476	220
Grupna socioterapija	52	80
Održane grupe od strane predstavnika komuna	85	30
Ukupno usluga u stacionarnom tretmanu	613	330

Manji broj ukupnih pruženih usluga na Odjeljenju za stacionarni tretman Zavoda rezultat je nastale epidemiološke situacije uzrokovane koronavirusom i prilagođavanja mjerama od strane kriznih štabova (smanjen broj hospitalizovanih pacijenata itd.).

IV 1.3. Usluge u lokalnoj zajednici

Tabela broj 48. Usluge u lokalnoj zajednici 2019./2020. godina		
Vrsta usluge	2019	2020
Ostvarena materijalna pomoć od strane Ze-do kantona – smještaj u komune	16	9
Ostvarena materijalna pomoć od strane Općine Zenica		
Ostvarena materijalna pomoć od strane CSR Zenica		
Ostvarena materijalna pomoć od strane CSR Visoko		
Ostvarivanje prava na korištenje zdravstvene zaštite klijenata		
Posredovanje u postupku starateljstva		
Ostala upravno pravna akta (sud, tužilaštvo, centri za soc rad i sl.)	207	87
Ukupno usluga u lokalnoj zajednici	223	96

Osim navedenih kvantitativnih usluga postoji kontinuirana saradnja sa drugim javnim i nevladinim ustanovama u Zeničko-dobojskom kantonu i drugim kantonima (centrima za socijalni rad, centrima za mentalno zdravlje, bolnicama, zavodima za zapošljavanje, udruženjima građana i dr.). U 2020. godini smanjen je broj pruženih usluga u lokalnoj zajednici zbog epidemiološke situacije uzrokovane koronavirusom i prilagođavanja mjera od strane kriznih štabova.

IV.1.4. Usluge smještaja u terapijske zajednice

Tabela broj 49. Broj smještenih pacijenata po terapijskim zajednicama od 2009. do 2019.					
Terapijska zajednica	PROI Kakanj	Marijanovac	CROPS Smoluća	IZVOR Plehan	Ukupno
Broj	22	48	62	24	156

Trenutno, (u 2021. godini) u terapijskim zajednicama borave tri pacijenata koji se finansiraju od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona, na osnovu potpisanog ugovora o smještaju i finansiranju. Šest pacijenata je u 2020. godini samovoljno napustilo tretman (pet pacijenata je napustilo TZ Crops, a jedan pacijent TZ Marjanovac). Tokom 2019. godine upućeno je 16 pacijenata na smještaj u terapijske zajednice, njih pet ostali su na tretmanu u toj godini.

Provođenje mjera obaveznog liječenja: U izvještajnom periodu, sud je izrekao ukupno šest mjera obaveznog liječenja koje će se provoditi u Zavodu, te je evidentan blagi porast broja izrečenih mjera obaveznog liječenja u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu.

IV 1.5. Zaštitne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti

Tabela broj 50. Izrečene mjere obaveznog liječenje za period od 2009.-2020. godine													
Nadležni sud/god.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Ukupno
Zenica	2	0	8	7	6	0	1	1	1	1	2	0	31
Visoko	0	1	0	1	1	0	1	0	0	2	1	2	9
Maglaj	0	0	0	0	1	0	0	3	0	2	3	2	11
Zavidovići	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	3

Bugojno	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2
Goražde	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Kakanj	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	1	5
Ukupno	2	1	8	8	9	1	5	5	1	6	8	6	61

U skladu sa Zakonom o nasilju u porodici i Pravilnikom o provođenju zaštitnih mjera, Zavod za bolesti ovisnosti provodi izrečene zaštitne mjere. Zaštitne mjere izriče nadležni sud. Zavod izrečene mjere provodi i postupa u skladu sa zakonskim propisima. Tokom izvještajnog perioda, Općinski sud u Maglaju izrekao je dvije, Općinski sud u Visokom dvije i po jednu mjeru izrekli su Općinski sudovi u Zavidovićima i Kaknju, a koja će se provoditi u Zavodu.

Odjeljenje za rehabilitaciju i resocijalizaciju ostvarilo je sljedeće ciljeve:

- Realizovani su u potpunosti ili djelimično postavljeni svi strateški ciljevi za 2020. godinu;
- U odnosu na proteklu godinu **zadržan je kvantitet i kvalitet** pruženih usluga odjeljenja te su uključeni i novi elementi u rad, te je rad prilagođen epidemiološkoj situaciji uzrokovanoj koronavirusom;
- Saradnja sa terapijskim zajednicama: na proces resocijalizacije u terapijske zajednice Zavod je uputio devet (9) pacijenta. Saradnja sa terapijskim zajednicama je dobra i ima kontinuitet; Zabilježen je blagi pad broja upućenih pacijenata u terapijske zajednice u odnosu na 2019. godinu zbog epidemiološke situacije uzrokovane koronavirusom ali je i dalje zadržan interes pacijenata za nastavkom liječenja u terapijskim zajednicama;
- Koordinacija u ostvarivanju zdravstvenog osiguranja: Na osnovu saradnje Zavoda i Zavoda za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona svim pacijentima Zavoda obezbijeđeno je zdravstveno osiguranje poslije otpuštanja pacijenata sa Odjeljenja za stacionarni tretman Zavoda (od 01.01.2020. godine). Aktivnost je kontinuirana.
- Provođenje mjera obaveznog liječenja od ovisnosti: u odnosu na prethodnu godinu povećan je broj osoba kojima je izrečena ova mjera. Saradnja sa nadležnim ustanovama koji su akteri u realizaciji izrečenja mjere (centri za socijalni rad, sudovi) je dobra.
- Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti: Članom 11. ovisnici su zakonski tretirani kao korisnici socijalne zaštite. Ova zakonska odredba koristi se u ostvarivanju prava pacijenata Zavoda.
- Uposlenici Odjeljenja uključeni su u aktivnosti drugih odjeljenja Zavoda. Za vrijeme pandemije koronavirusa, osoblje Odjeljenja za rehabilitaciju i resocijalizaciju radilo je na aktivnostima vezanim za prevenciju koronavirusa u sklopu Odjeljenja za prevenciju i savjetovanje (izrada letaka, brošura, vodiča, stručnih objava i radova na fb i web stranici Zavoda, Biltenu) itd.
- Osoblje Odjeljenja je aktivno učestvovalo u obilježavanju 31. maja- Svjetskog dana borbe protiv pušenja kao i u kampanji povodom Međunarodnog dana borbe protiv droge, 26.06.
- U sklopu „DECEMBRA- mjeseca prevencije bolesti ovisnosti“, uposlenici Odjeljenja izradili su edukativno-zabavnu ukrštenicu (ukrštenice su djelo učenika osnovnih i srednjih škola sa područja Zeničko-dobojskog kantona, a koji su učestvovali u raspisanom konkursu Zavoda pod nazivom „Ovisnost“).
- U Izvještajnom periodu, rad uposlenika Odjeljenja na temu: „Marihuana“ objavljen je u 22. sveski od strane Tima za borbu protiv droge, alkohola i pušenja Opštine Novi Grad.

V ODJELJENJE ZA BIHEVIORALNE OVISNOSTI

U procesu razvoja Zavoda, početkom 2020. godine prepoznavajući objektivne potrebe u društvu formirano je novo Odjeljenje za bihevioralne ovisnosti u sastavu Službe za psihosocijalni tretman. Odjeljenje je izradilo svoju strategiju edukacije te rada koji je limitiran nastalom situacijom pandemije.

Aktivnosti Odjeljenja u izvještajnom periodu definisane su i određene Godišnjim planom rada Zavoda i Godišnjim planom rada Odjeljenja za 2020. godinu. Planom rada postavljeni su osnovni strateški ciljevi. Cilj i osnovno djelovanje Odjeljenja usmjereno je na podršku i tretman osobama koje su ovisne o kocki i internetu. Najveći dio aktivnosti je bio sinhroniziran kroz aktivnosti primarne prevencije, zajedno sa programima i projektima odjeljenja za primarnu prevenciju. Provedeno je istraživanje iz patologije ovisnosti o igrama na sreću i korištenju IT tehnologija u svrhe igre i zabave. Rezultati su opisani u dijelu izvještaja primarne prevencije.

S obzirom na okolnosti pojave koronavirusa planirane aktivnosti Odjeljenja realno nije bilo u mogućnosti realizovati obzirom da je naredbama kriznih štabova reducirana specijalističko-konsultativni rad sa pacijentima.

Rad je shodno okolnostima usmjeren preventivnim aktivnostima i kroz podršku putem online aplikacija i web stranice:

a) On-line edukacija- Srednja mješovita škola Zenica

Primarna prevencija o kocki realizovana je kroz nekoliko edukacija u školama, kao i jednom on-line edukacijom koja je rađena sa učenicima Srednje mješovite škole u Zenici.

b) Rad sa ovisnicima o kocki

U januaru i februaru 2020. godine radilo se aktivno na izradama procedura o prijemu novih pacijenata, a za vrijeme pandemije koronavirusa sa pacijentima se radilo savjetodavno putem telefona.

Sprovedeno je istraživanje koje se odnosi na kockanje, odnosno igre na sreću, među učenicima.

Obavljeno je preko deset individualnih razgovora sa pacijentima i deset savjetodavnih razgovora preko telefona.

c) Aktivnosti Odjeljenja u narednom periodu

Individualni i grupni rad kroz radionice u sklopu primarne prevencije planiran je tokom 2021. godine ukoliko bude dozvoljavala epidemiološka situacija kao i kontinuirana edukacija uposlenika Zavoda koji će se baviti ovom problematikom. Tokom naredne godine biti će formirana grupa ovisnika o kocki i njihovih porodica.

VI IZVJEŠTAJ O EKONOMSKO- FINANSIJSKOM POSLOVANJU ZA 2020. GODINU

VI 1. Finansijsko poslovanje

U Izvještaju o ekonomsko-finansijskom poslovanju Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona za 2020. godinu, dat je prikaz ostvarenih prihoda i rashoda u 2020. godini sa uporednim pokazateljima ostvarenja istih u 2019. godini i planiranim prihodima i rashodima za 2020. godinu.

Javna zdravstvena ustanova Zavod za bolesti ovisnosti Ze-Do kantona za period 2020. godine ostvarila je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 331.411 KM ili 16,8 ukupnih prihoda Zavoda, čime je nastavljen trend uspješnosti finansijskog poslovanja.

VI 2. Prihodi:

Ukupni prihodi JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona u pomenutom periodu 2020. godine ostvareni su u iznosu **1.974.670 KM** (računato sa sredstvima metadona i suboxonom **2.238.200 KM**) i veći su za 11 % u odnosu na ostvareni prihod u istom vremenskom periodu u prošloj godini, a u odnosu na planirani prihod, veći za 3 %. (Treba uzeti činjenicu da namjenski prihodi od metadona, odnosno suboxona ne igraju ulogu u formiranju dobiti, budući da isti predstavljaju trošak u istom iznosu, a u skladu sa članom 32; i 33. Zakona o zdravstvenom osiguranju ovi lijekovi padaju na teret sredstava Kantonalnog Zavoda zdravstvenog osiguranja).

VI 2.1. Struktura prihoda u 2020 godini :

- Prihodi ostvareni iz sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja iznose 1.623.489 KM, što predstavlja 19,1 % uvećanje u odnosu na prethodnu godinu, a 1,4% više u odnosu na planirane prihode. Ovaj iznos predstavlja 82,2 % ukupnih prihoda Ustanove.
- Prihodi iz budžeta Ze-DO kantona iznose 130.000 KM, tačno u iznosu koji je planiran, odnosno 130.000 KM. Iznos je isti kao u predhodnoj, 2019. god. Ovaj iznos predstavlja 6,6 % ukupnih prihoda Ustanove.
- Ukupni prihodi izvan obaveznog zdravstvenog osiguranja Ze-Do kantona, ostvareni su u iznosu od 221.181 KM. Prihodi po ovoj stavci su manji za 25,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Ovo je posljedica pandemije korona bolesti i smanjenim prilivom vankantonalnih pacijenata u Zavod. U odnosu na plan ostvareni prihod je veći za 16,7%. Ovaj iznos predstavlja 11,2 % ukupnih prihoda Ustanove.

VI 3. Rashodi :

Ukupni rashodi JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu ostvareni su u iznosu od 1.643.259 KM (računajući sa metadonom i suboxonom 1.906.789 KM) i za 0,5 % su veći u odnosu na 2019. godinu, a u odnosu na plan manji za 14,4 %.

U proteklom periodu 2020. godine sve obaveze su ispoštovane, plate radnika su bile redovne, topli obrok je isplaćen na vrijeme, regres je isplaćen u visini koji je regulisan Pravilnikom o radu i sve obaveze prema dobavljačima-dužnicima su pravovremeno isplaćene.

U strukturi rashoda u periodu 2020. godine nije bilo većih odstupanja od plana kao i izvršenja istih u periodima prethodnih godina iskazanih relativnim pokazateljima (%). Uočljivo iskazano procentualno povećanje se odnosi na stavku troškova sanitetskog i dezinfekcionog materijala. Naime, usljed pojave pandemije COVID-19, od marta 2020. godine je bilo neophodno povećati nabavku, kao i potrošnju sanitetskog i dezinfekcionog materijala, radi održavanja normalnih uslova rada i zaštite uposlenika i pacijenata. To se, prvenstveno, odnosi na jednokratne (hirurške) maske, zaštitne rukavice i dezinfekciona sredstva. Druga stavka ostale naknade su povećane radi isplate naknade za slučaj smrti koji su regulisani pravilnikom o radu, nagrade učenicima (čl.5 Zakona o porezu na dohodak), kao i naknade komentorima-mentorima. Ova novčana sredstva ne predstavljaju veliko novčano opterećenje, ali procentualni prikaz povećanja je upadljiv. Također, krajem 2020. godine, sa radom je počela apoteka, pa je stavka troškova sitnog inventara povećana zbog nabavke neophodnih sredstava za rad apoteke.

Najveći dio rashoda u ukupnom iznosu čine izdvajanja za novčane naknade radnicima, a taj iznos je 1.410.225 KM, što predstavlja 85,8 % ukupnih rashoda ili 71,5 % ukupnih prihoda Zavoda, a kreće se procentualno na nivou prethodne 2019. godine.

Izveštaj o ekonomsko-finansijskom poslovanju za 2020. godinu prikazan je u tabelama i grafikonima koji stoje u prilogu.

VI 4. Bilans:

Razlika prihoda i rashoda, odnosno finansijsko poslovanje Zavoda je pozitivno sa ostvarenom dobiti od 331.411 KM, ili 16,8 % od ostvarenih prihoda Zavoda, što je nastavak prakse dobrog finansijskog poslovanja.

PRILOG 1. STRUKTURA UKUPNIH PRIHODA I RASHODA**Tabela 51.** Struktura ukupnih prihoda

1	Prihodi	Ukupno	Prihodi iz budžeta kantona	%	Prihodi zdravstvenog osiguranja	%	Ostali prihodi	%
2	Plan 2020	1.919.500	130.000	6,77	1.600.000	83,33	189.500	9,87
3	Izvršenje 2019	1.791.524	130.000	7,48	1.363.149	76,08	298.372	16,44
4	Izvršenje 2020	1.974.670	130.000	7,00	1.623.489	88	221.181	12
5	Index 4:2	103	100		101,5		116,7	
6	Index 4:3	111	100		119,1		74,12	

Tabela 52. Struktura ukupnih rashoda

1	Rashodi	Ukupno	Plaće, porezi i doprinosi na plaće, topli obrok, prevoz na i sa posla, regres za godišnji odmor	%	Ostali rashodi	%
2	Plan 2020	1.919.500	1.412.400	80,71	347.600	19,86
3	Izvršenje 2019	1.632.600	1.313.556	80,5	319.044	19,5
4	Izvršenje 2020	1.643.259	1.410.225	85,8	233.034	14,2
5	Index 4:2	85,6	100		67	
6	Index 4:3	100,6	108		73	

S poštovanjem!

Broj: 05-37-_____/21

Zenica, 16.03.2021. godine

Direktor

prim. mr. med. sci. Amir dr. Čustović
specijalista neuropsihijatar

PRILOG 2. IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA I OCJENA RADA DIREKTORA

IZVJEŠTAJ O RADU UPRAVNOG ODBORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE ZAVOD ZA BOLESTI OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZA 2020. GODINU

Upravni odbor JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona imenovan je Rješenjem Vlade Zeničko-dobojskog kantona broj: 02-34-11963/17 od 24. 8. 2017. godine i Rješenjem broj: 02-34-11964/17 od 24. 8. 2017. godine u sljedećem sastavu:

1. Miroslav Šišić- predsjednik;
2. Mirsad Pehadžić- član razješen dužnosti sa 26.06.2020. godine, a umjesto njega imenovan Semin Ahmić –član;
3. Adila Bošnjak- član;
4. Mirnes Telalović, član;
5. Samir Kasper, član.

U periodu od 01.01.2020.-31.12.2020. godine Upravni odbor JZU Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona održao je ukupno petnaest (15) sjednica. Pitanja koja su razmatrana na sjednicama Upravnog odbora bila su iz djelokruga i nadležnosti Upravnog odbora, a u 2020. godini razmatrano je preko 53 tačke dnevnog reda i usvojeno je preko 50 raznih odluka važnih za funkcionisanje i unapređenje rada Zavoda. S tim u vezi, slijedi prikaz najznačajnijih aktivnosti Upravnog odbora za 2020. godinu:

- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za potpisivanje Aneksa I ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona o međusobnim odnosima u pružanju zdravstvene zaštite i realizacije posebnih programa iz djelatnosti rada Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za period 01.04.2019. do 31.12.2019. godine,
- Razmatran i usvojen Plan poslovanja za 2020. godinu,
- Razmatran i usvojen Plan nabavki za 2020. godinu,
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje Sporazuma o finansiranju između razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) i Javne zdravstvene ustanove Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatran je i usvojen Izvještaj o poslovanju za 2019. godinu i Izvještaj o realizaciji programa iz djelatnosti rada Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatran je i usvojen Izvještaj komisije za popis imovine, potraživanje, obaveza, novčanih sredstava, sitnog inventara, na dan 31.12.2020. godine.
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona o međusobnim odnosima u pružanju zdravstvene zaštite i realizacije posebnih programa iz djelatnosti rada Zavoda za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za perio 01.01. do 31.12.2020. godine;
- Razmatran i usvojen Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti radnika u JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona,
- Razmatrane i usvojene izmjene i dopune Pravilnika o radu na nekoliko sjednica,
- Razmatrane i usvojene dopune Poslovnika o radu Upravnog odbora,
- Razmatrana i donesena odluka o pokretanju postupka za javnu nabavku lijekova,

- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora sa najpovoljnijim ponuđačem za javne nabavke lijekova i provedeni potupak javne nabavke za potrebe Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti;
- Razmatran i usvojen Izvještaj o realizaciji programa iz djelatnosti rada Javne zdravstvene ustanove Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona za period januar- juni 2020. godine;
- Razmatran i usvojen Finansijski Izvještaj za period januar- juni 2020. godine;
- Razmatrana informacija vezano za zaključen ugovor o zakupu poslovnog prostora sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatrana i donesena Odluka o imenovanju komentora i donesena Odluka o isplati naknade za rad komentora;
- Razmatrana i donesena odluka o pokretanju postupka nabavke usluge fizičke zaštite za potrebe JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatrana i donesena odluka o izboru najpovoljnijeg ponuđača u postupka nabavke usluge fizičke zaštite za potrebe JZU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatran i usvojen rebalans Finansijskog plana poslovanja za 2020. godinu;
- Razmatran i usvojen Plana poslovanja za 2021. godinu;
- Razmatran i usvojen Plan nabavki za 2021. godinu;
- Razmatrana je i data saglasnost direktoru za zaključivanje ugovora o međusobnim odnosima o pružanju usluga osiguranim osobama Zavoda zdravstvenog osiguranja Srednjo-bosanskog kantona u Zavodu za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona;
- Razmatrana i donesena Odluka o raspisivanju konkursa za izbor i imenovanje direktora,
- Na svim održanim sjednicama Upravnog odbora bio je prisutan direktor Zavoda i redovno izvještavao Upravni odbor o svim aktuelnim pitanjima i trenutnom situacijom u Zavodu; Posebno je bilo potrebe za redovnim izvještavanjima za vrijeme trajanja proglašenog stanja prirodne nesreće na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine uzrokovane koronavirusom;
- Sjednice Upravnog odbora su se odvijale u skladu sa planiranim aktivnostima i prisustvo članova Upravnog odbora bilo je redovno;
- Sve odluke i zaključci doneseni su jednoglasno;
- Detaljan uvid u rad Upravnog odbora o svakom pitanju o kojima je isti raspravljao i odlučivao dostupan je kroz zapisnike koji su uredno vođeni u skladu s Poslovnikom o radu Upravnog odbora;
- Ministarstvu zdravstva Zeničko-dobojskog kantona je uredno dostavljan materijal poslije svake održane sjednice Upravnog odbora u 2020. godini.

Predsjednik Upravnog odbora

Dr. Miroslav Šišić

**OCJENA RADA DIREKTORA JAVNE ZDRAVSTVENE USTANOVE ZAVOD ZA BOLESTI
OVISNOSTI ZENIČKO-DOBOJSKOG ZA 2020. GODINU**

U proteklom periodu, rad direktora Zavoda od strane Upravnog odbora ocijenjen je veoma uspješnim. Prema finansijskim pokazateljima, Zavod je u periodu od 01.01.-31.12.2020. godine poslovao pozitivno, a finansijsko poslovanje Zavoda je vođeno u skladu sa pozitivnim propisima koji regulišu ovu oblast, prije svega sa Zakonom o računovodstvu. O svim aktivnostima, direktor je redovno izvještavao Upravni odbor i sve Odluke sprovodio uz saglasnost Upravnog odbora. Posebno se pozitivno ocjenjuje uspostavljanje rada i organizacije rada Zavoda tokom perioda pandemije u cilju očuvanja djetnosti, kontinuiteta i kvaliteta u pružanju usluga.

Razvoj Zavoda u stručnom i ekonomsko-finansijskom smislu na vrlo jasan način određuje njegov dalji pravac razvoja. Brojne aktivnosti Zavoda imaju za cilj realizaciju strateških opredjeljenja ove zdravstvene ustanove, a to se uglavnom odnosi na očuvanje kontinuiteta programa liječenja ovisnika, njihovo unapređenje, informatizaciju, postizanje visokog kvaliteta zdravstvenih usluga, edukaciju i stručno usavršavanje kadrova, te poboljšanje finansiranja zdravstvenog programa i rada sa ciljem da Zavod funkcioniše kao dobro organizirana, finansijski stabilna ustanova sa provjerenim kvalitetom usluga u oblasti prevencije, liječenja i rehabilitacije ovisnika. Kao potvrda svega navedenog, Zavod je 2020. godine dobio certifikat i pehar bonitetne uspješnosti.

Upravni odbor je na svakoj sjednici uredno obavještavan od strane direktora o toku procesa akreditacije u Zavodu i provođenju akreditacijski standarda i procedura u provođenju priprema za reakreditaciju, kao i provođenju programa antikorupcije u skladu sa preporukama Vlade Zeničko-dobojskog kantona.

Predsjednik Upravnog odbora

Dr. Miroslav Šišić

Prilog 3. REALIZACIJA PLANA POSLOVANJA ZA 2020.GODINU I BUDŽETA ZA 2021. GODINU

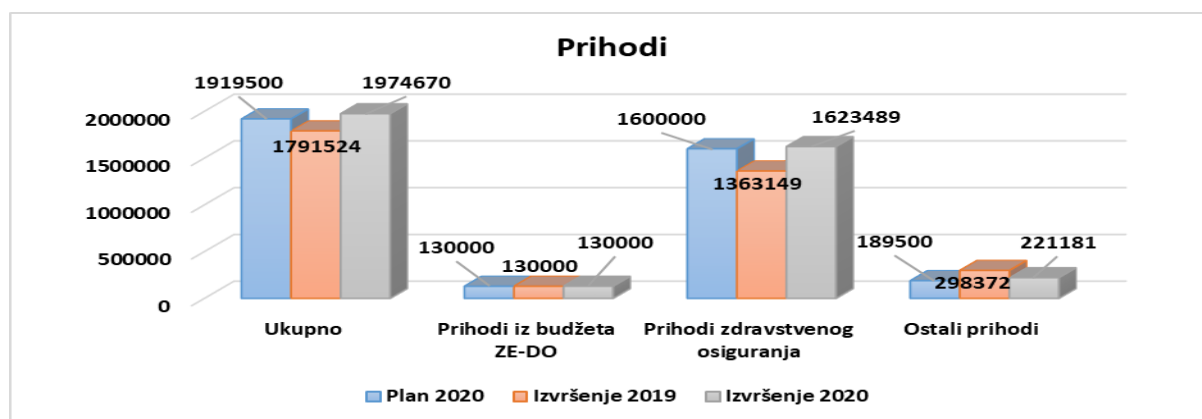
R. BR	KONTO	ELEMENTI	PLAN ZA 2020	IZVRŠENJE I-XII 2019	IZVRŠENJE I-XII 2020	PLAN ZA 2021	INDEX 6:4	INDEX 6:5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I PRIHODI								
1	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA FONDA ZDRAV.OSIGURANJA	1.600.000	1.363.149	1.623.489	1.620.000	102	119
2	6110	PRIHODI IZ BUDŽETA ZE-DO KANTONA	130.000	130.000	130.000	130.000	100	100
3	6110	PRIHODI OD USLUGA OSTALIM KORISNICIMA-KANTONIMA	160.000	237.444	175.627	150.000	110	74
4	6110	GOTOVINSKI PRIHODI, PRIHOD-KOMENTORSTVO	11.000	13.960	11.417	10.000	140	82
5	6500	PRIHODI DOTACIJA, SUBVENCIIJA POTICAJA, REFUNDACIJA I SL.	12.000	14.940	14.418	10.000	121	97
6	6500	PRIHOD NAMJENSKI MET.-SUBOXON	276.000	285.003	263.530	250.000	96	93
9	6521	PRIHODI OD ODLOŽENIH DONACIJA, DONACIJA I SL.	6.000	32.028	18.699	5.000	312	59
10	6610	OSTALI NEPOMENUTI PRIHODI, KAMATE	500	0	1.020	0	0	
		UKUPNO PRIHODI (sa Metadonom)	2.195.500	2.076.524	2.238.200	2.175.000	104	108
		UKUPNO PRIHODI (bez Metadona)	1.919.500	1.791.524	1.974.670	1.925.000	103	111
II TROŠKOVI								
1	5110	METADONSKA TERAP.-TEST TRAKE	15.000	21.624	5.792	15.000	39	27
2	5110	UTROŠAK LIJEKOVA-DETOX	10.000	12.784	8.906	15.000	89	70
3	5110	UTROŠ.MEDIC-SANITETSKOG MATERIJALA-rukavice	20.000	3.771	29.718	6.000	149	788
4	5110	UTROŠ.MEDIC-SANITETSKOG MATERIJALA-maske				6.000		
5		UTROŠ.MEDIC-SANITETSKOG MATERIJALA-dezinfekciona sred.				6.000		
6	5110	UTROŠAK MATERIJALA ZA METADONSKU TERAPIJU	3.000	2.215	2.002	3.600	67	91
7	5110	ISHRANA PACIJENATA-DETOX	30.000	35.864	23.445	36.000	79	66
8	5110	KANCELARIJSKI MATERIJAL	6.000	5.499	4.783	5.500	80	87
9	5110	MATERIJAL ZA ODRŽAVANJE I ČIŠĆENJE RAD.PROS.	8.000	9.768	5.543	8.000	70	57
10	5110	UTROŠAK METADONA NAMJ.KZZO	276.000	285.003	263.530	250.000	96	93
11	5120	TROŠKOVI ELEKTRIČNE ENERGIJE	8.000	5.656	5.113	8.000	64	91
12	5120	TROŠKOVI GORIVA I MAZIVA	6.000	7.159	5.197	6.000	87	73

R. BR	KONTO	ELEMENTI	PROJ. PLANA ZA 2020	IZVRŠENJE I-XII 2019	IZVRŠENJE I-XII 2020	PROJ. PLANA ZA 2021	INDEX 6:4	INDEX 6:5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	5120	TROŠKOVI GRIJANJA	6.000	4.529	4.311	6.000	72	96
14	5130	TROŠKOVI REZERVNIH DIJELOVA	3.000	1.045	787	3.000	27	76
15	5140	TROŠKOVI SITNOG INVENTARA	6.000	2.811	3.624	6.000	61	129
16	5200	NETO PLAĆE	852.000	711.897	728.721	866.000	86	103
17	5200	POREZI I DOPRINOSI NA PLAĆE	595.400	510.571	526.715	590.900	89	104
18	5230	DNEVNICE NA SL.PUTU	2.000	0	0	1.000	0	0
19	5230	TROŠKOVI , SMJEŠTAJA NA SL.PUTU,PREVOZ, PUTARINE	6.500	8.160	2.526	7000	39	31
20	5230	NAKN.ZA UPOTREBU PRIVATNOG AUTOM.U POSLOVNE S.	1.000	180	0	1000	0	0
21	5240	TROŠKOVI TOPLOG OBROKA	85.000	69.580	74.817	85.000	88	108
22	5240	TROŠ.PREVOZA NA I SA POSLA	6.000	3.958	4.328	6.000	73	110
23	5240	REGRES ZA GODIŠNJI ODMOR	16.000	17.550	15.580	20.000	98	89
24	5240	OSTALE NAKNADE	20.000	19.834	35.599	10.000	178	180
25	5240	KOTIZACIJE,STRUČNO USAVRŠ.-SIMPOZIJ.	3.000	9.809	1.421	6.000	48	15
26	5249	OSIGURANJE VOLONTERA	3.000	1.856	2.455	3.000	82	133
27	5270	NAKNADE ČL,UPR.ODBORA	16.000	15.584	13.853	16.000	87	89
28	5290	UGOVORI O DJELU-AUTORSKI	6.000	10.734	4.210	7.000	71	40
29	5300	GRAFIČKE USLUGE	5.000	3.645	1.617	5.000	33	45
30	5310	USLUGE PREVOZA-TRANSPORTNE USL.	200	148	32	1.000	16	22
31	5320	USLUGE INVE.ODRŽAVANJA	15.000	9.196	9.088	10.000	61	99
32	5320	USLUGE INVE.ODRŽ.TR.SR,USLUGE PRANJA VEŠA	8.000	6806	4687	6.000	59	69
33		TROŠKOVI TEHNIČKE ZAŠTITE				3.000		
34	5320	ZAŠTITARSKE USLUGE	25.000	17.606	19.750	23.000	79	113
35	5330	TROŠKOVI ZAKUPNINA	40.000	34.802	34.465	35.000	87	99
36	5350	USLUGE REKLAME-MEDIJA PREVENCIJA	8.000	5.924	4.594	8.000	60	63
37	53	TROŠKOVI USLUGE ZAŠTITE NA RADU	10.000	0	0	5.000	0	0
38	5400	AMORTIZACIJA	22.000	16.083	20.056	22.000	92	125
39	5500	ZDRAVSTVENE USLUGE DRUGIH JZU	10.000	10.651	7.113	16.000	72	67
40	5500	OSTALE USL.-ADVOKATSKE, NOTARSKJE, .I SL	5.000	80	2.527	5.000	51	3159
41	5510	REPREZENTACIJA	6.000	5.851	2.377	5.000	40	41
42	5520	TROŠKOVI PREMIJA OSIGUR.	6.000	5.724	4.512	6.000	76	79

43	5530	BANKARSKE USLUGE-PLATNI PROMET	4.400	3.626	2.825	4.000	65	78
44	5540	PTT USLUGE	8.000	6.992	6.623	8.000	83	95
45	5550	TAXE, POREZI, NAKNADE, AKAZ	10.000	9.365	10.258	9.000	103	110
46	5590	PRETPL. NA STRUČ. IZDANJA, LITER. DETOX., OGLASI OST.	3.000	2.513	2.887	4.000	97	115
47	5590	SUDSKE NAKNADE, OSTALI RASH	1.000	1.151	402	1000	41	35
II UKUPNI TROŠKOVII (sa Metadonom):			2.195.500	1.917.603	1.906.789	2.175.000		
II UKUPNI TROŠKOVII (bez Metadona):			1.919.500	1.632.600	1.643.259	1.925.000	85.6	100,6
FINANSIJSKI REZULTAT (I minus II):				158.921	331.411			

Prilog 4. Tabelarni i grafički prikaz prihoda i rashoda Zavoda za bolesti ovisnosti

1	Prihodi	Ukupno	Prihodi iz budžeta kantona	%	Prihodi zdravstvenog osiguranja	%	Ostali prihodi	%
2	Plan 2020	1.919.500	130.000	6,77	1.600.000	83,33	189.500	9,87
3	Izvršenje 2019	1.791.524	130.000	7,48	1.363.149	76,08	298.372	16,44
4	Izvršenje 2020	1.974.670	130.000	6,6	1.623.489	88,2	221.181	11,2
5	Index 4:2	103	100		100,5		116,7	
6	Index 4:3	111	100		119,1		74,12	



1	Rashodi	Ukupno	Plaće, porezi i doprinosi na plaće, topli obrok, prevoz na i sa posla, regres za godišnji odmor	%	Ostali rashodi	%
2	Plan 2020	1.919.500	1.412.400	80,71	347.600	19,86
3	Izvršenje 2019	1.632.600	1.313.556	80,5	319.044	19,5
4	Izvršenje 2020	1.643.259	1.410.225	85,8	233.034	14,2
5	Index 4:2	85,6	100		67	
6	Index 4:3	100,6	108		73	

